

Lohjan ympäristöterveyspalvelut
Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma
vuosille 2020-2024

päivitys vuodelle 2024

Sisällysluettelo

1.	Johdanto	2
2.	Lohjan ympäristöterveyspalvelut	3
2.1	Toiminta-alue.....	3
2.2	Valvonnan voimavarat ja resurssit.....	3
2.3	Koulutus.....	5
2.4	Valvontakohteiden riskinarviointi, tarkastustiheys ja tarkastukseen käytettävä aika	5
2.5	Tarkastuksen sisältö.....	6
2.6	Maksullisuus	7
2.7	Näytteenotto, näytteiden tutkiminen ja laboratoriot.....	7
2.8	Valvontakohderekisteri.....	8
2.9	Viestintä.....	8
2.10	Laatujärjestelmä ja auditoinnit	8
3.	Toimialojen valvontasuunnitelmat	9
3.1	Elintarvikelain mukainen valvonta	9
3.1.1	Valvontakohteet	10
3.1.2	Rekisteröinti- ja hyväksymismenettely	10
3.1.3	Valvontatietojen julkisuus	10
3.1.4	Ohjelmakauden painopisteet	11
3.1.5	Kunnan toteuttama näytteenotto ja näytteiden tutkiminen.....	11
3.2	Terveystoimieläinlain mukainen valvonta	12
3.2.1	Ilmoitus- ja hyväksymismenettely	12
3.2.2	Valvontakohteet	12
3.2.3	Ohjelmakauden painopisteet	13
3.2.4	Talousveden valvonta ja näytteenotto	13
3.2.5	Uimavesivalvonta ja näytteenotto.....	14
3.3	Tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta	15
3.3.1	Valvontakohteet	15
3.3.2	Lupamenettely.....	16
3.3.3	Asuntoyhteisöjen tupakointikiellot.....	16
3.3.4	Ohjelmakauden painopistealueet.....	16
3.4	Eläinlääkintähuolto	16
3.4.1	Henkilöresurssit, tehtäväjako ja pätevyys	17
3.4.2	Maksut.....	17
3.4.3	Peruseläinlääkäripalvelut ja kiireellinen eläinlääkäriapu.....	17
3.4.4	Eläintauti- ja sivutuotevalvonta	18
3.4.5	Eläinten hyvinvoinnin valvonta	18
3.4.6	Eläinlääkintähuollon painopisteet	19
4.	Häiriötilanteisiin varautuminen	20
5.	Suunnitelman toteutumisen seuranta ja arviointi	20

Liite 1. Elintarvikelain mukainen suunnitelmallinen valvonta

Liite 2. Terveystoimieläinlain mukainen suunnitelmallinen valvonta

Liite 3. Tupakka- ja lääkelain mukainen suunnitelmallinen valvonta

Liite 4. Kuntien valvontaa ohjaavaa keskeistä lainsäädäntöä

Liite 5. Valvira/terveydensuojelulaki; Valvontakohdetyyppien tarkastusten yleinen sisältö

Liite 6. Eläinlääkintähuollon resurssitarpeen kartoitus

1. Johdanto

Ympäristöterveydenhuollon tavoitteena on edistää ja valvoa elinympäristön ja yksilön terveyttä sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Hyvin toimivalla ympäristöterveydenhuollolla voidaan ehkäistä epidemioiden syntymistä ja sitä kautta vähentää terveydenhuollon kuormitusta ja sairauksien aiheuttamia poissaoloja työstä. Ympäristöterveydenhuollolla voidaan estää myös monia kroonisia sairauksia puuttamalla ongelmiin ajoissa (mm. sisäilmaongelmat).

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on varmistaa kuntalaisille terveellinen elinympäristö, jossa ei ole terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta, mutta viranomaisvalvontaa tarvitaan toiminnan ja tuotteiden määräystenmukaisuuden sekä toimijoiden tuotantoedellytysten varmistamiseksi.

Ympäristöterveydenhuoltoa velvoittava lainsäädäntö perustuu erityisesti seuraaviin lakeihin: terveysnsuojelulaki (763/1994), elintarvikelaki (297/2021), tupakkalaki (549/2016) sekä eläinlääkintähuoltolaki (765/2009).

Kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva suunnitelma. Valvonnan tulee olla vaatimustenmukaista, laadukasta, riskiperusteista, ehkäistä vaaroja ihmisen terveydelle ja suojata kuluttajia taloudellisilta tappioilta. Kunnan suunnitelmassa otetaan huomioon valtakunnallinen valvontaohjelma, jonka laativat yhteistyössä ympäristöterveydenhuollon valvontaa suunnittelevat, koordinoivat ja valvovat valtakunnalliset keskusvirastot; Ruokavirasto Maa- ja metsätalousministeriön alaisuudessa ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) Sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa. Seuraavaa toimintavuotta koskeva suunnitelma on hyväksyttävä päätävässä toimielimessä edellisen vuoden loppuun mennessä.

Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisessa valvontaohjelmassa ohjelmakauden 2020-2024 teemaksi on valittu yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö, jota lähestytään eri tavoin. Tavoitteena on

- aluehallintovirastojen toimesta toteuttaa arviointi- ja ohjauskäyntejä valvontayksiköihin
- edistää viranomaisyhteistyötä
- vahvistaa ja parantaa yhteistyötä toimijoiden kanssa
- vahvistaa ja parantaa valmiutta erityistilanteita varten

Kunnan suunnitelmaan on koottu valvontayksikön alueella suunnitelmakaudella painottuva valvonta, painopisteet ja projektit.

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa sote-tehtävien hoidossa 1.1.2023. Ympäristöterveydenhuollon esitettiin siirtyvän hyvinvointialueiden tehtäväksi 1.1.2026, mutta nykyinen hallitus on linjannut, että hyvinvointialueiden tehtäviä ei lisätä. Maa- ja metsätalousministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö laativat kuitenkin hallitukselle selvityksen tarpeesta muuttaa ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminnasta annettua lakia siten, että yhteistoiminta-alueiden kokoa suurennettaisiin. Hyvinvointialueiden aloittamisella on tässä vaiheessa ollut vaikutusta erityisesti epidemiaselvitysryhmän työhön, kun terveydenhuoltoa ryhmässä edustaa Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen tartuntatautiyksikkö. Lisäksi toimintansa on aloittanut uusi Länsi-Uudenmaan alueellisen varautumisen yhteistyöryhmä ("L-U Turva"), joka on perustettu hyvinvointialueiden varautumisesta sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteisiin annetun valtioneuvoston asetuksen (308/2023) perusteella.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntö ei suoraan edellytä toiminnanharjoittajien kuulemista valvontasuunnitelmasta, mutta hyvän hallintotavan mukaisesti Lohjan ympäristöterveyspalveluiden valvontasuunnitelma asetetaan julkisesti nähtäville hallintolain 41 §:n mukaisesti ennen suunnitelman lopullista hyväksyntää, jolloin toiminnanharjoittajille varataan mahdollisuus mielipiteen lausumiselle. Tämä

on tärkeää myös sen takia, että ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukainen säännöllinen valvonta on toiminnanharjoittajille maksullista. Valvontamaksut peritään hyväksytyin taksan mukaisesti.

2. Lohjan ympäristöterveyspalvelut

2.1 Toiminta-alue

Lohjan ympäristöterveyslautakunta toimii ympäristöterveydenhuollon valvontaviranomaisena yhteistoiminta-alueella, joka muodostuu Karkkilan ja Lohjan kaupungeista sekä Vihdin ja Siuntion kunnista. Yhteistoiminta-alueella on noin 90 000 asukasta.

Lohjan ympäristöterveyspalvelut toimii ympäristöterveyslautakunnan alaisena viranhaltijaorganisaationa. Lohjan ympäristöterveyspalveluiden henkilötyövuosimäärä täyttää ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita koskevan lain (410/2009) vaatimukset.

2.2 Valvonnan voimavarat ja resurssit

Lohjan ympäristöterveyspalveluissa työskentelee vuoden 2024 alussa ympäristöterveyspäällikkö, 8 terveystarkastajaa, 0,5 toimistos sihteeri, 1,5 valvontaeläinlääkäriä, 4 potilastyötä tekevää eläinlääkäriä sekä 1 klinikkaeläinhoitaja.

Ympäristöterveyspäällikön toimenkuvaan kuuluvat yksikön hallinnolliset tehtävät, johtaminen ja toiminnan kehittäminen. Terveystarkastajat vastaavat elintarvikelain, terveydensuojelulain ja tupakkalain mukaisesta valvonnasta. Terveystarkastajat on tehtävänjaolla jaettu kahteen tiimiin, joista toinen keskittyy elintarvike- ja toinen terveydensuojeluvalvontaan. Osa terveystarkastajista tekee kuitenkin molempien tiimien tehtäviä ja työtilanteen niin vaatiessa työtehtäviä muutetaan joustavasti. Elintarviketiimin tehtäviä kuuluu 6 terveystarkastajan sekä valvontaeläinlääkäreiden työhön ja terveydensuojelutiimin tehtäviä 4 terveystarkastajan työhön. Jokaiselle valvonta-kokonaisuudelle on pyritty asettamaan kaksi valvojaa, jotta asiantuntemus pysyy riittävän laaja-alaisena. Tupakka- ja lääkelain valvonta on jaettu kohdekohtaisesti tarkastajien kesken.

Valvontaeläinlääkärit vastaavat eläinsuojelulain ja osittain eläintautilain mukaisista valvontatehtävistä sekä osasta elintarvikelain mukaisesta alkutuotannon valvonnasta. Osa eläintautilain mukaisesta valvonnasta kuuluu potilastyötä tekeville eläinlääkäreille ja he osallistuvat myös eläinsuojeluvalvontaan. Taulukossa 1 on nähtävillä yksikön käytössä olevat resurssit.

Ympäristöterveydenhuollon henkilöstö, tehtävävastualueet ja yhteystiedot on kerrottu Lohjan kaupungin kotisivuilla.

Taulukko 1. Lohjan ympäristöterveyspalveluiden resurssien jakautuminen 2024

	Kokonaistyöpanos (htv)	Suunnitelmallinen valvonta (htv)
Elintarvikevalvonta	4,5	2,8
Terveydensuojeluvalvonta	3,2	1,5
Tupakkavalvonta	0,4	0,3
Eläinlääkintähuolto	6,3	0,2
Hallinto/toimistopalvelut	1,6	
Yhteensä	16,0	

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön lisäksi terveydensuojeluviranomaiselle määritellään tehtäviä mm. säteilylaissa (solariumlaitteiden valvonta), lääkelaisissa (nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta),

ympäristönsuojelulaisissa (24 §, freonivalvonta) ja vesihuoltolaisissa (4 §). Yhteistoimintasopimuksessa ympäristöterveyspalveluille on osoitettu myös ulkoilulain mukaiset leirintäalueviranomaisen tehtävät.

Ympäristöterveyspalvelut antavat pyynnöstä lausuntoja muille viranomaisille mm. rakennusluvista, kaavoista, ympäristö- ja maa-ainesluvista, vesi- ja viemäriverkostoon liittymisen poikkeamisluvista ja lainsäädäntö- ja ohjelmamuutoksista. Lausuntojen käsittelyyn on varattava riittävästi resursseja.

Arvioitu henkilöresurssitarve valvonnan eri osa-alueilla perustuu valtakunnallisiin suunnitelmallisen valvonnan riskiluokituksiin. Näihin on arvioitu mukaan myös uusintatarkastusten tarve, tarkastusmatkoihin käytetty aika, neuvonta, epäkohtien korjaamisen ohjaaminen ja valvonta sekä uusiin kohteisiin perehtyminen.

Suunnitelmallisen valvonnan riskiperusteisuus edellyttää kohteiden tarkastustiheyden suunnittelua valvontatarpeen mukaisesti. Valtakunnallinen valvontaohjelma korostaa, ettei valvontaohjelmaa saa suunnitella resurssiperusteisesti. Tämä edellyttää riittäviä voimavaroja henkilöresurssien osalta, jotta voidaan turvata ympäristöterveydenhuollon korkealaatuinen ja valtakunnallisestikin tarkastellen tasapuolinen valvonta.

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi työaika on varattava suunnittelemissa tarkastuksiin, joita tehdään epäilyn, valituksen tai hyväksymisen takia. Näitä ovat mm. asumisterveyteen tai muuhun terveyshaittaepäilyyn perustuvat tarkastukset, epidemiaselvitykset ja muut erityistilanteet ilmoitusten ja hakemusten käsittely, koulutuksiin osallistuminen, tiedonhankinta, työmenetelmien kehittäminen ja muu laatutyö, alueellinen yhteistoiminta, työryhmiin osallistuminen, näytteenotto, näytetulosten käsittely, virka-apu, lausunnot, tietojärjestelmiin liittyvät toiminnot, arkistointi ja raportointi, sekä pakkokeinoprosessit eivät myöskään sisälly suunnitelmalliseen valvontaan. Aikaa on varattava myös valvonnan suunnitteluun ja raportointiin sekä laatutyöhön.

Terveysvaaraa aiheuttavat tilanteet ja muut erityistilanteet asetetaan aina etusijalle suhteessa muuhun valvontaan. Myös valitukset ja ilmoitukset käsitellään kiireellisesti. Kun tieto epäkohdasta saadaan, arvioidaan valitusten määrä, aiheellisuus, altistuvien määrä ja mahdolliset seuraamukset ennen päätöstä jatkotoimenpiteistä.

VATI-tietojärjestelmän edelleen jatkuva kehitystyö ja muutosten käyttöönotto vaatii työpanosta. Tietojärjestelmä vaikuttaa merkittävästi valvontaviranomaisten toimintaan, sillä mahdolliset vikatilanteet ja kehittämistyön edellyttämät muutokset ja tietojen korjaukset voivat viedä aikaa valvonnalta.

Terveydensuojelulain ja elintarvikelain valvontakohteilta on alettu periä vuosittaista valvonnan perusmaksua vuodesta 2022 alkaen. Valvontamaksun suuruus on 150 €/vuosi/valvontakohte. Ensimmäisenä vuonna laskutusta ei saatu toteutettua VATI:n kautta automaattisesti, vaan laskutus jouduttiin tekemään käsityönä ja laskutus saatiin toteutettua vasta kesällä. Vuonna 2023 perusmaksujen laskutus tehtiin jo VATI:n kautta. Kaupunki on kuitenkin tekemässä muutoksia käytössä oleviin laskutuksen tietojärjestelmiin ja on odotettavissa, että tällä saattaa taas olla vaikutusta laskutusaineistojen siirtymiseen VATI:sta uuteen laskutusjärjestelmään. Vuosittainen perusmaksu tuo ympäristöterveydenhuollolle tuloja, jotta pystytään tuottamaan myös maksuttomia palveluita kuten neuvontaa, koulutusta, asiakasohjeita ja näytteenottoa. Vuosittaisen valvonnan perusmaksun lisäksi peritään edelleen entiseen tapaan suoriteperusteisia maksuja.

Mikäli yksikössä on resurssipula, yksikkö tiedottaa tilanteesta yhteistoimintakuntia sekä ympäristöterveyslautakuntaa. Alueen yhteistoimintasopimuksessa on huomioitu, että mikäli resurssit eivät ole riittävät toteuttamaan lainsäädännön vaatimaa valvontaa niin resursseja on lisättävä.

2.3 Koulutus

Henkilökunnan pätevyyttä pidetään yllä osallistumalla valtakunnallisiin ja alueellisiin koulutustilaisuuksiin. Myös ulkomailla järjestettäviin koulutuksiin voidaan osallistua, jos se onnistutaan järjestämään kohtuullisin kustannuksin. EU järjestää mm. BTSF (Better Training for Safer Food) koulutuksia, joihin osallistuminen on maksutonta ja matka- ja majoituskustannuksetkin korvataan. Eläinlääkärit ovat joskus voineet osallistua kansainvälisiin kongresseihin työajalla ja niin, että työnantaja on vastannut osallistumismaksusta, mutta matka- ja majoituskulut eläinlääkäri on maksanut itse. Koulutuksiin osallistumisessa pyritään huomioimaan kunkin viranhaltijan omien tehtäväalueiden vahvistaminen. Tavoitteena on, että jokaisella viranhaltijalla on mahdollisuus osallistua vuoden aikana ainakin yhteen maksulliseen ja useampaan maksuttomaan koulutukseen, joita järjestävät mm. keskusvirastot, aluehallintovirasto ja ministeriöt.

Henkilöstön koulutussuunnitelma päivitetään vuosittain osaksi kaupungin yhteistä henkilöstö- ja koulutussuunnitelmaa, joka löytyy HR-intrasta. Henkilökunnan koulutustarvetta arvioidaan vuosittain kehityskesteluissa. Koulutuksiin osallistutaan koulutuksen sisällön ja tarkoituksenmukaisuuden suhteen. Koronapandemian myötä koulutuksia on alettu järjestää ja järjestetään edelleenkin etäkoulutuksena. Tämä on selvästi lisännyt henkilökunnan kiinnostusta osallistua koulutuksiin. Henkilöstöä kuitenkin kannustetaan osallistumaan myös lähikoulutuksiin, jotka ovat hyödyllisiä verkostoitumisen kannalta. Koulutuksiin varattu määräraha on riittävän korkea, jotta siihen voidaan sisällyttää myös lähikoulutusten matka- ja majoituskustannukset. Koulutuksista ylläpidetään rekisteriä, josta voidaan seurata koulutuksiin osallistumista.

2.4 Valvontakohteiden riskinarviointi, tarkastustiheys ja tarkastukseen käytettävä aika

Tämä valvontasuunnitelma pohjautuu keskusviranomaisten tekemiin toimialakohtaisiin riskinarviointeihin ja riskiluokituksiin. Riskinarvioinnissa määritellään tarkastustiheys ja tarkastuksiin käytettävä keskimääräinen aika.

Elintarvikevalvonnan ja kontaktimateriaalitoiminnan kohteiden riskiluokitus tehdään Ruokaviraston ohje/versio 1028/04.02.00.01/2022/6 mukaisesti. Terveysturvallisuudessa noudatetaan valtakunnallisen terveysturvallisuuden valvontaohjelman Dnro V/22232/2019 (päivitys vuosille 2023-2024) mukaisia tarkastustiheyksiä ja tupakkavalvonnassa valtakunnallisen tupakkalain valvontaohjelman Dnro V/22232/2019 (päivitys vuosille 2023-2024) mukaisia tarkastustiheyksiä. Tarkastustiheyteen vaikuttavat valvonnan yhteydessä tehdyt havainnot. Tarkastuskohteessa havaitut puutteet voivat johtaa maksulliseen uusintatarkastukseen. Toimialakohtaisissa, jäljempänä esitetyissä taulukossa käytetyt tarkastustiheysarvot on selvennetty erillisessä taulukossa.

Suunnitelmassa ilmoitettuun tarkastusaikaan ei sisälly kohteiden välisiin siirtymiin kulunut matkustusaika. Matkakustannukset laskutetaan kiinteänä summana kaikilta toimijoilta ympäristöterveysjaoston hyväksymän ympäristöterveydenhuollon taksan mukaisesti. Matkaan kulunut aika arvioidaan kuitenkin kohdekohtaisesti tehtäessä tarkastusmerkintöjä tietojärjestelmään.

Valvontaviranomaiselle ilmoitetut uudet kohteet tulevat ilmoituksen käsittelyn jälkeen suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Uudella kohteella käytetään lähtökohtaisesti keskusvirastojen suosituksia tarkastustiheydessä ja tarkastukseen käytettävässä ajassa.

Taulukko 2. Tarkastustiheydet sanallisesti.

2	=	kaksi kertaa vuodessa
1	=	kerran vuodessa

0,7	=	kaksi kertaa kolmessa vuodessa
0,5	=	kerran kahdessa vuodessa
0,3/0,33/0,35	=	kerran kolmessa vuodessa
0,2	=	kerran viidessä vuodessa
0,1	=	kerran 10 vuodessa
0	=	ei kuulu säännöllisen valvonnan piiriin, tarkastetaan toiminnan alkaessa tai tarvittaessa

2.5 Tarkastuksen sisältö

Ympäristöterveydenhuollon valvonnassa tarkastuksilla selvitetään valvottavan kohteen ja sen toiminnan vaatimustenmukaisuutta. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintatapoihin, olosuhteisiin, asiakirjoihin ja tuotteisiin. Yksittäinen tarkastus voi pitää sisällään koko kohteen tarkastuksen tai vain jonkin osa-alueen tarkastuksen. Tarkastukset voivat sisältää aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä näytteiden ottoa ja mittauksia. Tarkastuksilla arvioidaan kohteessa tilojen, toiminnan, valmistettavien tuotteiden tai tarjottavien palvelujen terveyshaittoja, turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta. Pelkkää näytteenottokäyntiä ei katsota tarkastukseksi. Samalla tarkastuksella voidaan tehdä useamman eri ympäristöterveydenhuollon lain mukainen tarkastus. Jokaisen lain mukaisesta tarkastuksesta tehdään oma tarkastuskertomus. Tarkastukset voidaan suorittaa myös asiakirjatarkastuksina tai etätarkastuksina asiakirjojen, puheluiden ja videoyhteyksien avulla.

Tarkastuksesta tehdään tarkastuskertomus valtakunnallisessa kohdetietojärjestelmä VATI:ssa ja tarkastuskertomus toimitetaan tiedoksi asianosaisille. Tarkastuskertomus voidaan tarvittaessa lähettää tiedoksi myös muille viranomaisille. Tarkempi kuvaus tarkastuksen ja tarkastuskertomuksen tekemisestä esitetään laatujärjestelmässä. Mikäli tarkastuksella havaitaan puutteita tai epäkohtia, niitä pyritään poistamaan ohjauksella ja neuvonnalla, määräjän sisältävillä kehotuksilla sekä tarvittaessa hallinnollisilla pakkokeinoilla. Elintarvikelainsäädännön vastaisesta toiminnasta on mahdollista määrätä myös seuraamusmaksu.

Elintarvikelain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja muu elintarvikemääräysten mukainen laatu, sekä varmistaa elintarvikkeiden jäljitettävyys. Tavoitteena on myös varmistaa, että elintarvikkeista annettava tieto on totuudenmukaista ja riittävää eikä johda kuluttajaa harhaan. Tarkastukseen liittyy aistinvaraista tarkastelua ja arviointia, tarvittaessa mittauksia ja näytteenottoja sekä asiakirjojen tarkastelua. Elintarvikelain mukainen tarkastus voi olla myös pelkkää asiakirjojen tarkastelua.

Terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö tarkastuskohteessa sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoja.

Tupakkalain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, ovatko tarkastuksen kohteen tilat ja toiminta tupakkalaisissa asetettujen vaatimusten mukaisia. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa.

2.6 Maksullisuus

Vuonna 2022 otettiin käyttöön vuosittainen 150 euron suuruinen valvonnan perusmaksu elintarvikelain ja terveydensuojelulain mukaisille valvontakohteille. Sen lisäksi kunnan on edelleenkin perittävä toimijalta hyväksymänsä taksan mukainen maksu hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä, valvontasuunnitelmaan sisältyvistä tarkastuksista, näytteen tutkimisesta, ja terveydensuojelulain mukaisissa valvontakohteissa myös näytteenotosta.

Suunnitelman mukaisella tarkastuksella havaitun puutteen seurauksena tehtävä uusintatarkastus katsotaan osaksi valvontasuunnitelman mukaista tarkastusta, jolloin myös uusintatarkastuksesta peritään maksu. Valvontamaksut tulisi määritellä siten, että ne kattavat suunnitelmallisesta valvonnasta aiheutuneet kustannukset. Tällä hetkellä tarkastuksesta peritään maksu tarkastuksen tekemisen jälkeen. Maksutaksa ja sen perusteet ovat esillä ympäristöterveydenhuollon kotisivuilla.

Kunnan valvontaviranomaisella on paljon sellaisia tehtäviä, joista ei voida periä maksua, mutta jotka on hoidettava ensisijaisesti suunnitelmalliseen valvontaan nähden. Tällaisia tehtäviä ovat esim. terveyshaittaepäilyjen tarkastaminen ja epidemioiden selvittäminen.

Lohjan ympäristöterveyspalveluiden maksut peritään ympäristöterveydenhuollon maksutaksan (Ympäristöterveyslautakunta 8 § 9.12.2021) mukaisesti. Taksaa tarkistetaan ja päivitetään tarvittaessa, kuitenkin vähintään joka toinen vuosi. Seuraava taksan päivitys tehdään vuodelle 2024.

Eläinlääkintähuollossa on käytössä vastaanotolla käyviltä asiakkailta perittävä klinikkamaksu, joka on ollut suuruudeltaan 10 € (+ alv 24%)/asiakas. Maksu on ollut sama vuodesta 2016 saakka ja sitä korotetaan nyt elinkustannusindeksin nousua vastaavasti 12,10 € (+ alv 24%).

2.7 Näytteenotto, näytteiden tutkiminen ja laboratoriot

Suunnitelmallisen valvonnan näytteitä otetaan lainsäädännön edellyttämällä tavalla toimijan kustannuksella lähinnä terveydensuojelulain mukaisissa valvontakohteissa. Elintarvikelain mukaisissa valvontakohteissa näytteenotto tapahtuu pääasiassa projektiluonteisesti. Oma valvonnan varmistamiseksi voidaan tarvittaessa ottaa näytteitä valvontakohteista toimijan kustannuksella, mikäli toiminnassa havaitaan puutteita tai laiminlyöntejä.

Epidemiaselvitysten yhteydessä ja muissa terveyshaittaepäilyissä näytteitä otetaan valvontasuunnitelman ulkopuolella. Kunnan tulee varata talousarvioonsa riittävästi resursseja näytteenottoon ja näytteiden tutkimiseen. Valvontaviranomainen voi päättää myös ulkopuolisen asiantuntijan käytöstä näytteenotossa.

Uimavesien näytteenotto on ulkoistettu toimijoiden vastuulle. Näytetulokset tulevat yksikön tietoon ja poikkeaviin tuloksiin reagoidaan tarpeen mukaan.

Näytteet tutkitaan FINAS- akkreditoituissa ja Ruokaviraston hyväksymissä laboratorioissa. Laboratoriot, joita Lohjan ympäristöterveyspalvelut ensisijaisesti käyttää suunnitelmallisen valvonnan ja erityistilanteiden (mm. epidemiaepäilyt) näytteiden tutkimisessa on lueteltu alla:

- LuvyLab Oy Ab, Lohja
- SGS Finland Oy, Karkkila
- MetropoliLab Oy, Helsinki
- Ruokaviraston laboratorio, Helsinki

Projektinäytteiden tutkimiseen voidaan tarjousten perusteella valita myös muu laboratorio, jolla on tarvittavat akkreditoinnit ja hyväksynät esim. Eurofins, VITA laboratoriot, Net-Foodlab. Normaaliolojen häiriötilanteiden näytteenotosta Lohjan ympäristöterveyspalveluilla on sopimus MetropoliLabin kanssa.

2.8 Valvontakohderekisteri

Ympäristöterveydenhuollossa on käytössä valtakunnallinen, keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä VATI. VATI on tietovarasto ja käyttöliittymä, joka kattaa ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvat terveydensuojelulain ja elintarvikelain mukaiset tehtävät. VATI:ssa hallinnoidaan mm. valvontakohteita, -toimenpiteitä ja -suunnitelmia sekä tehdään näihin liittyvää seurantaa, raportointia ja kehittämistä. VATI:n reaaliaikainen käyttöliittymä hyödyntää valvonnan riskiperusteisuuden vaatimusta sekä toimii päivittäisen valvonnan työkaluna. VATI:ssa pystyy tietyin rajauksin tarkastelemaan myös oman valvonta-alueen ulkopuolisten kohteiden tietoja.

Ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköiden hallintajärjestelmää (VYHA) käytetään raportoitaessa keskusviranomaisille henkilöresursseja sekä valvontasuunnitelman hyväksymistä ja sen toteuman arviointeja.

Eläinlääkintähuollossa on potilastietojärjestelmänä käytössä KliniQ-eläinlääkäriohjelma kaikilla eläinlääkärivastaanotoilla. Ohjelma käyttää yhteistä potilastietokantaa, jolloin potilaan historiatiedot ovat saatavilla riippumatta siitä millä vastaanotolla asiakas on käynyt ja kuka eläinlääkäri on potilasta hoitanut. Järjestelmässä on käytössä mahdollisuus nettiajanvaraukseen.

Eläinlääkintähuollon valvontatyössä käytettäviä tietojärjestelmiä ovat mm. Traces NT sisämarkkinakaupan valvonnassa, eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisteri sekä eläinrekisterit, joihin yksikön vakituisilla eläinlääkäreillä on Ruokaviraston myöntämät käyttöoikeudet. Valvonta-asiakirjojen arkistointi toteutetaan erillisen suunnitelman mukaisesti.

2.9 Viestintä

Lohjan ympäristöterveyspalveluilla on lakisääteinen velvollisuus antaa ohjausta ja neuvontaa ympäristöterveydenhuollon alalta. Kaikki viranhaltijat osallistuvat ohjauksen ja neuvonnan toteuttamiseen omalla osaamisalueellaan. Palvelua tarjotaan puhelimitse, sähköpostilla ja tarkastuskäyntien yhteydessä. Ympäristöterveyspalveluilla on Lohjan kaupungin verkkosivujen yhteydessä omat sivut, jotka kattavat koko toiminta-alueen. Yhteistoimintakuntien kotisivuilla on linkki ympäristöterveyspalvelujen sivuille. Yksikön sivuilla kuvataan ympäristöterveyspalveluiden toimintaa ja annetaan ohjeita asiakkaille. Näin osa neuvonnasta voidaan ohjata suoraan verkosta löytyvään ohjeistukseen. Ajankohtaista sivuilla voidaan kertoa ja tiedottaa kulloinkin ajankohtaisista asioista ja julkaista ilmoituksia.

Tiedotusvastuu erityistilanteissa on ympäristöterveyspäälliköllä tai hänen valtuuttamallaan henkilöllä. Normaaleissa ympäristöterveydenhuollon tehtäviin liittyvissä asioissa kaikki viranhaltijat voivat antaa tietoja esim. medialle oman osaamisalueensa puitteissa. Tiedottaminen tapahtuu tilanteesta riippuen pääasiassa kaupungin verkkosivujen ja paikallisten lehtien kautta. Tarvittaessa voidaan käyttää myös radio- tai televisiotiedotteita sekä sosiaalista mediaa. Kaupungin viestintäyksiköstä on mahdollista saada tukea viestinnän toteuttamiseen.

Ympäristöterveyspalveluiden valvontaprojektien tuloksista tiedotetaan ympäristöterveyspalveluiden omilla verkkosivuilla. Kaupungin sisällä tiedotus tapahtuu intranetin tai sähköpostin välityksellä sekä sisäisissä kokouksissa. Alueellisesta tai maan laajuisesta tiedottamisesta päävastuun kantaa aluehallinto- tai keskusvirasto tai asianomainen ministeriö. Yhteydenpito aluehallintovirastoon ja muihin paikallisiin viranomaisiin tapahtuu kunkin viranhaltijan tarpeiden mukaan.

2.10 Laatu järjestelmä ja auditoinnit

Valvonta-asetuksen (2017/625) mukaan viranomaisten on suoritettava valvontaa dokumentoitujen menettelyiden mukaisesti. Lohjan ympäristöterveyspalveluilla on laatu järjestelmä, jota kehitetään jatkuvasti. Vuonna 2023 laatu käsikirja päivitettiin ja sitä täydennettiin erityisesti

terveydensuojeluvalvonnan osalta. Vuonna 2024 laatujärjestelmän rakenne tarkastetaan ja järjestelmää pyritään täydentämään uusilla menettelyohjeilla, lomakkeilla ja muilla dokumenteilla, sekä päivittämään olemassa olevia asiakirjoja. Vuonna 2024 tullaan aloittamaan järjestelmällinen poikkeamaseuranta sekä laaditaan auditointisuunnitelma sisäisten auditointien aloittamiseksi. Jatkossa vuosittain toteutetaan 1-2 sisäistä auditointia.

Aluehallintovirasto on suorittanut yksikössä elintarvikevalvonnan arviointi- ja ohjauskäynnin viimeksi syksyllä 2019.

3. Toimialojen valvontasuunnitelmat

3.1 Elintarvikelain mukainen valvonta

Elintarvikelain (297/2021) tarkoituksena on suojella kuluttajan terveyttä ja taloudellisia etuja varmistamalla elintarvikkeiden ja elintarvikekontaktimateriaalien turvallisuus, elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja muu elintarvikesäännösten mukainen laatu ja elintarvikkeista ja elintarvikekontaktimateriaaleista annettavien tietojen riittävyys ja oikeellisuus, sekä edistää lain soveltamisalan osalta elintarvikealan ja kontaktimateriaalialan toimijoiden toimintaedellytyksiä.

Ruokavirasto on laatinut elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman vuosille 2021-2024 (VASU). Siinä on kerrottu valvonnan painopisteet. Kunnan on otettava huomioon tämä suunnitelma suunnitellessaan omaa valvontaansa. Kunnan tehtävänä on huolehtia elintarvikelain mukaisesta valvonnasta alueellaan. Kunnan elintarvikevalvontatehtäviä ovat:

- kunnan valvontaan kuuluvien elintarvikehuoneistojen hyväksyminen ja ilmoitusten käsittely
- alkutuotantopaikkojen, elintarvikehuoneistojen ja muiden elintarvikealan toimijoiden (ml. maahantuojien) olosuhde- ja tuotevalvonta sekä omavalvonnan valvonta
- kotimaassa tuotettujen elintarvikkeiden ja elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvien materiaalien ja tarvikkeiden valmistuksen valvonta; sekä kaupan ketjussa olevien elintarvikkeiden ja niiden markkinoinnin valvonta (ml. luomuelintarvikkeet)
- elintarvikealan toimijoiden ja kuluttajien neuvonta ja tiedottaminen
- EU-lainsäädännössä edellytettyjen ja kansallisten seuranta- ja valvontaohjelmien suunnittelu ja toteuttaminen, sekä näytteenotto näihin yhteistyössä Ruokaviraston kanssa
- elintarvikesäännösten mukaisten ilmoitusten ja raporttien tekeminen aluehallintovirastolle ja Ruokavirastolle
- osallistumien terveydelle vaarallisten tuotteiden takaisinvetoihin ja muihin toimenpiteisiin.

Elintarvikevalvonnan tulee olla kattavaa, säännöllistä, vaikuttavaa, yhdenvertaista ja avointa.

Elintarvikevalvonta on myös riskiperusteista eli valvontaa kohdennetaan toimintaan ja toimijoihin liittyvien riskien perusteella. Tarkastustiheys ja tarkastusten sisältö yksittäisten valvontakohteiden osalta riippuu arvioidusta riskistä, mikä puolestaan on riippuvainen harjoitetun toiminnan laajuudesta, luonteesta ja laadusta. Kohteet on jaettu Ruokaviraston ohjeen mukaisesti riskiluokkiin 0-10, jolloin 0 on kaikkein vähäriskisin valvontakohte. Riski on vaaran aiheuttaman terveydellisen haittavaikutuksen todennäköisyys ja voimakkuus. Riskinarviointia suoritetaan valvontakohteen toiminnan sekä kohteesta tehtyjen tarkastushavaintojen perusteella.

Tarkastukset tehdään pääasiassa ennalta ilmoittamatta kuten valvonta-asetus edellyttää. Joissakin tapauksissa on kuitenkin tarpeen sopia tarkastuksen ajankohta etukäteen, että paikalla on tarkastushetkellä oikeat vastuuhenkilöt ja tarkastuksessa tarvittavat tiedot ovat saatavilla. Tällaisia etukäteen sovittuja

tarkastuksia ovat esimerkiksi uusien kohteiden käyttöönottotarkastukset sekä erityislainsäädäntöön syvemmillä menevät tarkastukset.

3.1.1 Valvontakohteet

Elintarvikelain mukaisia valvontakohteita ovat rekisteröintiä tai hyväksymistä edellyttävät elintarvikehuoneistot, mukaan lukien virtuaalihuoneistot, elintarvikekuljetukset, liikkuvat elintarvikehuoneistot ja toimijat, jotka valmistavat tai tuovat markkinoille kontaktimateriaaleja sekä alkutuotantopaikat.

Valvontasuunnitelman liitteessä 1 on esitetty elintarvikevalvonnan valvontakohteiden ja niihin suunniteltujen tarkastusten määrät. Kohteet on jaoteltu VATIn mukaisesti toimintaluokkiin ja toimintatyyppeihin. Toimintaluokan sisällä riskiluokitus vaihtelee toiminnan laajuuden mukaan ja riskiluokan vaihteluväli on ilmoitettu toimintaluokan yhteydessä. Riskiluokan vaihtelusta johtuen myös tarkastustiheys toimintatyyppin sisällä vaihtelee ja tämä vaihtelu on kerrottu taulukossa. Taulukosta näkyy myös tarkastukseen suunniteltu ohjeellinen tarkastusaika. Elintarvikelain mukaisia valvontakohteita yhteistoiminta-alueella on noin 1300 kpl joista elintarvikehuoneistoja noin 700 kpl ja harvemmin tai tarpeen mukaan valvottavia alkutuotantopaikkoja noin 600 kpl. Kohderekisterin pitäminen ajan tasalla on vaikeaa, kun toimijoilta usein unohtuu ilmoittaa varsinkin toiminnan lopettamisesta. Etenkin tämä ongelma koskee sellaisia toimijoita, jotka eivät kuulu vuosittaisen valvonnan perusmaksun piiriin. Kohteiden kartoitusta erilaisin menetelmin tehdään jatkuvasti esim. vertailemalla tietoja eri rekistereihin tai seuraamalla ilmoittelua lehdissä, netissä ja somessa.

3.1.2 Rekisteröinti- ja hyväksymismenettely

Elintarvikehuoneistojen rekisteröinti- ja hyväksymismenettelystä on säädetty elintarvikelain 10 § ja 11 §:ssä. Alkutuotannon rekisteröinti- ja hyväksymismenettelystä on säädetty elintarvikelain 8 § ja 9 § :ssä. Kontaktimateriaalitoiminnan rekisteröintimenettelystä on säädetty elintarvikelain 13 §:ssä. Hyväksymis- ja rekisteröitymismenettelyyn liittyvät lomakkeet löytyvät Lohjan ympäristöterveyspalveluiden verkkosivuilta. Ilmoitus on tehtävä vähintään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista. Ilmoitus voidaan tehdä myös sähköisesti, valtakunnallisessa ilppa.fi palvelussa. Hyväksymishakemus on käsiteltävä 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, jollei asian laajuus tai hakemuksen puutteellisuus edellytä asian pitempää käsittelyä.

Ilmoituksen saavuttua kohde lisätään valvontakohderekisteriin ja ilmoituksen käsittelystä lähetetään toimijalle todistus. Ilmoituskäsittelystä peritään taksan mukainen maksu. Rekisteröintimenettelyn piiriin kuuluvat huoneistot tarkastetaan viimeistään kuuden kuukauden kuluessa toiminnan aloittamisesta. Ensimmäisellä tarkastuksella tarkastetaan elintarvikehuoneiston toimintaedellytykset ja omavalvontasuunnitelma. Vähäisestä ja vähäriskisestä toiminnasta ei kuitenkaan tarvitse ilmoittaa siten kuin elintarvikelain 10 §:ssä on linjattu.

Hyväksyntää on haettava, kun käsitellään raakoja eläinperäisiä elintarvikkeita, eikä tuotetta myydä valmistuspaikasta suoraan kuluttajalle. Hyväksymistä on haettava ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista, eikä toimintaa saa aloittaa ennen kuin hyväksymishakemus on käsitelty. Hyväksymishakemukseen on liitettävä omavalvontasuunnitelma. Hyväksyntää edellyttävät elintarvikehuoneistot ja omavalvontasuunnitelma tarkastetaan ennen toiminnan aloittamista. Elintarvikehuoneiston hyväksymisestä tehdään kirjallinen päätös. Laajamittainen itujen tuotanto (yli 5000 kg/vuodessa) katsotaan alkutuotannoksi, joka edellyttää elintarvikevalvontaviranomaisen hyväksynnän. Hyväksymistä ei kuitenkaan tarvita pienimuotoista idun tuotantoa harjoitettaessa.

3.1.3 Valvontatietojen julkisuus

Elintarvikelain edellyttämää valvontatietojen julkisuutta koskevaa vaatimusta toteutetaan Ruokaviraston luomalla valtakunnallisella valvontatietojen julkistamisjärjestelmällä eli Oiva-järjestelmällä. Oiva-järjestelmän tarkoitus on lisätä valvonnan läpinäkyvyyttä ja antaa kuluttajille tietoa valvonnan tuloksista. Oiva-järjestelmässä elintarvikehuoneiston tarkastustulos arvioidaan asteikolla A (oivallinen), B (hyvä), C (korjattavaa), D (huono). Ruokavirasto toimittaa toimijoille Oiva-tarkastuksen perusteella tehdyn Oiva-raportin. Toimijan on laitettava raportti nähtäville näkyvään paikkaan elintarvikehuoneistossaan. Oiva-raportit tulee myös linkittää nähtäväksi toimijan omille verkkosivuille. Kaikki Oiva-raportit ovat julkisia ja luettavissa [Hae yrityksiä - Oivahymy](#) sivuilla.

3.1.4 Ohjelmakauden painopisteet

Ohjelmakauden 2021-2024 elintarviketurvallisuuden toimenpiteet on annettu Elintarvikeketjun monivuotisessa kansallisessa valvontasuunnitelmassa (VASU). Valvonnan painopisteiden avulla pyritään turvaamaan rajallisten valvontaresurssien tehokas ja suunnitelmallinen käyttö. Osa ohjelmakauden painopisteistä on jo saatettu loppuun, vuodelle 2024 jäljellä ovat seuraavat painopisteet, joiden toteuttamiseen kunnat osallistuvat:

- Valvontatulokset ohjaamaan valvontaa
  - lämpötilahallinnan painotettu valvonta
  - jäljitettävyys painopiste on yhteenvedo- ja jatkosuunnitteluvaiheessa
  - histamiinivalvontaprojekti
- Valvojan työkalupakki valvontaviranomaisten hallinnollisen osaamisen vahvistaminen
  - kunnat osallistuvat koulutuksiin ja hyödyntävät työkaluja valvontakäytännöissä
- Kohteet valvonnan piiriin
  - kunnat toteuttavat ohjeistettua suunnitelmaa
- Sähköisen asioinnin kehittäminen
  - VATIn jatkuva kehittäminen
- Pandemiavalmiuden kehittäminen

Ruokaviraston asettamat painopistealueet otetaan huomioon suunnitelmallisilla tarkastuksilla (lämpötilahallinta). Yksikkö osallistuu aktiivisesti Ruokaviraston järjestämiin painopistealueisiin liittyviin yhteistyö- ja suunnittelupalavereihin. Histamiinivalvontaprojektiin soveltuvia näytteenottokohteita alueella ei ole.

3.1.5 Kunnan toteuttama näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Vuonna 2024 toteutetaan elintarvikevalvontaan kohdistuva oma näytteenottoprojekti, jossa tutkitaan jääpalojen hygieenistä laatua ravintoloissa, pubeissa, kahviloissa ja pikaruokapaikoissa. Lisäksi osallistutaan mahdollisuuksien mukaan Ruokaviraston johtamiin projekteihin sekä mahdollisiin muiden yksiköiden kanssa yhdessä tehtäviin näytteenottoprojekteihin, jos valvonta-alueella on projekteihin sopivia valvontakohteita.

Projektien kohteet valitaan satunnaisotannalla. Näytteiden tutkimukset laboratorioissa maksaa yleensä toimija, näytteenotto on toimijalle maksutonta. Näytteenottoon voidaan tarvittaessa käyttää ulkopuolista asiantuntijaa, jolla on tarvittava asiantuntemus ja pätevyys.

3.1.5.1 Jääpalojen hygieeninen laatu -projekti

Taulukko 3. Näytteenottoprojekti v. 2024

Jääpalojen hygieeninen laatu		
Projektin aikataulu	Näytteenottoapaikat	Suunniteltu näytemäärä, kpl
- projektin suunnittelu tammi-helmikuu 2023	ravintolat, pubit,	50

<ul style="list-style-type: none"> - projektin toteutus maalissyyskuu 2023 - projektiyhteenveto loka-marraskuu 2023 	kahvilat, pikaruokapaikat	
<p>Näytteiksi otetaan tarjoilupaikoissa jääpalakoneella valmistettuja jääpaloja. Näytteistä tutkitaan laboratoriossa <i>Escherichia coli</i>, suolistoperäiset enterokokit, koliformiset bakteerit ja heterotrofinen pesäkeluku 22 astetta. Näytteenoton yhteydessä tarkastetaan aistinvaraisesti jääpalakoneen ulko- ja sisäpintojen puhtautta sekä mahdollisesti käytössä olevien jääpala-astioiden ja ottimien puhtautta sekä hygieenistä käsittelyä. Lisäksi toimijoilta kysytään jääpalakoneen puhdistukseen ja omavalvontakirjanpitoon liittyviä kysymyksiä. Jos näytetulos on huono, annetaan toimijalle neuvontaa ja otetaan uusintanäyte. Projektista laaditaan tarkempi projektisuunnitelma. Näytteiden tutkimuskulut maksaa toimija, näytteenotto on toimijalle maksutonta.</p>		

3.2 Terveydensuojelulain mukainen valvonta

Terveydensuojelulain (763/1994) tarkoituksena on ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön terveyttä. Lain tavoitteena on myös ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia ympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa. Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma ja sen perusteella annettava ohjaus paikallisen valvontasuunnitelman laatimiseksi perustuu terveydensuojelulakiin sekä ympäristöterveydenhuollon yhteiseen valtakunnalliseen valvontaohjelmaan ja siinä sovittuihin periaatteisiin. Valvonnan painopisteiden avulla turvataan rajallisten valvontaresurssien tehokas ja suunnitelmallinen käyttö.

3.2.1 Ilmoitus- ja hyväksymismenettely

Ilmoituksen tekemistä edellytetään terveydensuojelulain 13 §:ssä mainituista toiminnoista. Vuoden 2022 alussa tuli voimaan terveydensuojelulain 13 § muutos. Valvira valmisteli lain muutoksen perusteella ohjeen, jossa on selvennetty ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvia kohteita. Ilmoitus tulee tehdä 30 vrk ennen toiminnan aloittamista ja sen liitteeksi tulee toimittaa tarvittavat selvitykset toiminnasta ja siihen liittyvistä toimitiloista. Ilmoituslomake on ympäristöterveyspalveluiden verkkosivuilla. Terveydensuojeluviranomainen antaa ilmoituksen tekijälle todistuksen ilmoituksen vastaanottamisesta, käsittelee ilmoituksen ja tekee tarvittaessa 45 § mukaisen tarkastuksen.

Hyväksyntämenettely vaaditaan talousvettä toimittavilta laitoksilta, joiden tulee hakea hyväksyntää viimeistään 3 kk ennen toiminnan suunniteltua aloittamista. Talousvettä ei saa toimittaa eikä toimintaa olennaisesti muuttaa ilman valvontaviranomaisen hyväksyntää. Hyväksymisestä tehdään hallintopäätös. Ilmoitus- ja hyväksymiskäsittelyistä peritään voimassaolevan taksan mukainen maksu.

3.2.2 Valvontakohteet

Toimijat laiminlyövät melko paljon sekä aloitus-, että lopetusilmoitusten tekemistä, mikä vaikeuttaa valvontakohderekisterin ylläpitoa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut lausunnon terveydensuojelulain soveltamisesta kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa. Lausunnon mukaan kotirauhan piiriin perustettavasta terveydensuojelulain 13 §:n mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus. Kotirauhaan piiriin kuuluvia tiloja ei voida valvoa samalla tavalla kuin muita kohteita, mutta toiminta on kuitenkin suunnitelmallisen valvonnan piirissä ja sitä tarkastetaan esim. asiakirjatarkastuksin.

Terveydensuojelulain 13 §:n mukaisia tiedossa olevia valvontakohteita yhteistoiminta-alueella on suunnitelmallisen valvonnan piirissä n. 550 kpl. Valvontakohdetyypit, niiden lukumäärät ja tarkastustiheydet on esitetty liitteessä 2. Resursseja pyritään varaamaan siihen, että kohteita saadaan kartoitettua ja poistettua kohderekisteristä toimintansa lopettaneet kohteet. Toisaalta kartoituksen tavoitteena on saada ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöneitä kohteita valvonnan piiriin. Joitakin tarkastustiheyksiä on laskettu kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella, esimerkiksi uimarantojen osalta. Liitteeseen on merkitty myös terveydensuojelulain 18 a § mukaiset kohteet, joille ei tehdä varsinaista suunnitelmallista tarkastusta. Niiden talousveden laadun valvonta sisältyy joko terveydensuojelulain tai elintarvikelain mukaiseen valvontaan. Näytetulosten tarkastamisesta voidaan periä maksutaksan mukainen maksu käytetyn ajan perusteella.

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi terveydensuojelulain mukaiset asumisterveyteen liittyvät asiat ja talousvedeen liittyvät toimenpidepyynnöt sekä muut mahdolliseen terveyshaittaan perustuvat valitukset työllistävät valvontahenkilöstöä. Asumisterveyteen liittyen kohteilta voidaan edellyttää näytteenottoa tai muita selvityksiä, joiden tarkastamisesta voidaan periä maksutaksan mukainen maksu käytetyn ajan perusteella.

3.2.3 Ohjelmakauden painopisteet

Ohjelmakauden painopisteitä terveydensuojelulain mukaisessa valvonnassa vuosille 2020-2024 on annettu seuraavasti:

- omavalvonnan tukeminen, esimerkiksi:
  - toiminnanharjoittajien tukeminen riskien tunnistamisessa
  - omavalvonnan tukeminen tarkastuskäynnillä
  - talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja –hallinta yhdessä talousvettä toimittavan laitoksen kanssa ja valvontatutkimusohjelman päivittäminen
- elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö, esimerkiksi:
  - viranomaisyhteistyön merkitys elinympäristöterveyden edistämässä merkittäväksi osaksi kuntien strategiatyötä
  - terveyshaittojen tunnistaminen ja ennaltaehkäisy viranomaisten yhteistyönä
  - häiriötilanteisiin varautuminen ja suunnitelmien yhteensovittaminen sekä valmiusharjoitukset
- radonvalvonta

Säteilylain (SäL 859/2018) mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo talousveden radioaktiivisuuden sekä asuntojen ja muiden oleskelutilojen sisäilman radonpitoisuuden viitearvojen noudattamista. Säteilylaki (156 §) velvoittaa selvittämään yleisölle avoimien oleskelutilojen radonpitoisuudet, jos ne sijoittuvat radonin suhteen riskialueille tai sijaitsevat maanpinnan alapuolella. Kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo selvitysvelvollisuuden noudattamista kohteissa, jotka muutoinkin ovat terveydensuojelun valvonnassa, kuten koulut, päiväkodit, tehostetun palveluasumisen yksiköt ja vastaanottokeskukset.

Painopisteitä toteutetaan tarkastusten yhteydessä, valmistelemalla ohjeistuksia toimijoille ja osallistumalla viranomaisten yhteisiin palavereihin.

Vuodelle 2024 ei ole suunnitteilla omia projekteja, mutta mahdollisuuksien mukaan osallistutaan keskusvirastojen vetämiin projekteihin sekä mahdollisiin muiden yksiköiden kanssa yhdessä tehtäviin valvontaprojekteihin.

3.2.4 Talousveden valvonta ja näytteenotto

Terveydensuojelulaki ja sen perusteella annetut säädökset määrittelevät talousvesistä otettavat näytemäärät sekä näytteistä tehtävät analyysit. Talousvesilainsäädäntöön on vuoden 2023 alkupuolella tullut juomavesidirektiivin täytäntöönpanoon liittyviä muutoksia, joilla tulee olemaan vaikutuksia valvontaan. Velvoitteita tuli toimijoille riskienhallintaan ja rakennusten vesilaitteistojen legionellaan liittyen. Talousveden laatuvaatimukset, näytemäärät ja tehtävät analyysit on määritelty asetuksissa 1352/2015 ja 401/2001. Lohjan ympäristöpalveluiden yhteistoiminta-alueella otetaan talousvesistä viranomaisnäytteitä vuosittain noin 120 kpl. Näytteinä otetaan kunkin vesilaitoksen valvontatutkimusohjelmassa määritellyt jatkuvan valvonnan ja jaksottaisen seurannan näytteet, jotka otetaan kuluttajapisteistä. Kerran vuodessa vedenottamoilta lähtevästä vedestä otetaan näyte nitriittitutkimusta varten, tämä näyte on jatkuvan valvonnan osanäyte. Tarkastuskäynnin ulkopuolella tehtävälle näytteenottokäynnille varataan aikaa noin 2 tuntia. Lisäksi ulkoistettujen näytteenottojen tulosten läpikäynti sekä lisänäytteiden ja yhteydenottojen perusteella tehtävät näytteenotot työllistävät yksikköä. EU-vesilaitosten näytetulokset raportoidaan aluehallintovirastolle, joka raportoi ne edelleen EU komissiolle.

Elintarvikehuoneistoissa ja tiloissa, joissa vettä tarjotaan julkisen toiminnan yhteydessä, sovelletaan nk. isoa talousvesiasetusta 1352/2015, paitsi sellaisissa tapauksissa, joissa kunnan terveydensuojeluviranomainen on varmistanut, ettei veden laatu heikennä valmiiden elintarvikkeiden terveydellistä laatua. Omaa kaivoa käyttävä elintarvikehuoneisto tai terveydensuojelulain mukainen kohde (esim. päiväkotitai vanhainkotit) ei kuitenkaan ole terveydensuojelulain mukainen talousvesilaitos, jos se käyttää oman kaivon vettä vain omaan toimintaansa. Viranomainen valvoo talousveden laatua myös tällaisissa kohteissa näytteenotoin. Kaivon ja sen rakenteiden tarkastaminen eivät kuitenkaan kuulu terveydensuojelulain mukaiseen suunnitelmalliseen valvontaan. Tällaisia yksittäisiä talousvesikaivoja on yhteistoiminta-alueella noin 70. Kohteille on tehtävä erillinen riskinarviointi ja näytteenottosuunnitelma, johon on varattava resursseja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi. Riskinarvioinnit tehdään toiminnanharjoittajien ja viranomaisten yhteistyönä. Yksityishenkilöiden omistamista talousvesikaivoista voidaan ottaa näyte epäiltäessä terveyshaittaa.

Osa talousvesivalvontaan liittyvää näytteenottoa on siirretty ostopalveluksi. Valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman mukaan näytteenoton voi suorittaa myös muu kuin kunnan terveydensuojeluviranomainen. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on kuitenkin varmistettava talous- ja uimavesinäytteiden ottajan pätevyys. Näytteenottajan on tunnettava vesinäytteenottoon liittyvät yleiset periaatteet. Pätevyyden voi osoittaa esimerkiksi ympäristönäytteenottajan henkilösertifiointilla. Sertifiointivaatimus ei kuitenkaan ole ehdoton, vaan kunnan terveydensuojeluviranomainen voi varmistaa pätevyyden tarkoituksenmukaiseksi katsomillaan tavoilla. Perusteet on kirjattava kunnan terveydensuojelun valvontasuunnitelmaan.

Näytteenottajan pätevyyden edellytyksenä Lohjan ympäristöterveyspalveluissa on talousveden osalta ympäristönäytteenottajan henkilösertifiointi tai voimassa oleva vesityökortti, jolloin viranomaisen pitää kuitenkin varmistaa näytteenottajan pätevyys erikseen.

3.2.5 Uimavesivalvonta ja näytteenotto

Uimaveden laatua valvotaan uimarannoilla ja uima-altaissa. Uimavedestä ei saa aiheutua terveyshaittaa uimareille. Uimaveden laatuvaatimuksista säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksissa 177/2008 (yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimukset ja valvonta), 354/2008 (pienien yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimukset ja valvonta) ja 315/2002 (uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimukset ja valvontatutkimukset). Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on laadittava uimarantaluettelo ennen kunkin uimakauden alkua em. asetusten soveltamisalaan kuuluvista yleisistä uimarannoista. Uimarannan omistajan tai haltijan on yhteistyössä kunnan terveydensuojeluviranomaisen kanssa laadittava uimarannan uimaveden laadun säännöllistä seuranta ja valvontaa varten

seurantakalenteri ennen kunkin uimakauden alkua. Uimakausi on määriteltävä kunakin vuonna erikseen, uimakausi on normaalisti määritelty 15.6.-31.8. väliseksi ajaksi.

EU-uimarannoilta otetaan yksi näyte ennen uimakauden alkua ja 3 näytettä uimakauden aikana, muilta uimarannoilta otetaan uimakauden aikana 3 näytettä. Uimarantoja on yhteistoiminta-alueella yhteensä 37 kpl. Yksi EU-uimaranta on uimakiellossa vuonna 2024 uimaveden huonon luokituksen takia. Uimarannan vedenlaadun selvittämiseksi laaditaan erillinen tarkkailusuunnitelma. Lisäksi on muita uimapaikkoja, joiden uimaveden laatua seurataan säännöllisesti. Uimahalleja ja kylpylöitä on yhteistoiminta-alueella 7 kpl. Uima-aitaiden veden laatua seurataan näytteenottosuunnitelmien perusteella. Uimavesinäytteitä otetaan yhteensä valvonta-alueella noin 230 kpl. Toimijoilla on velvollisuus toimittaa näytetulokset tiedoksi Lohjan ympäristöterveyspalveluille. Pääsääntöisesti laboratorio lähettää tulokset suoraan valvontayksikköön. Poikkeamatulosten kohdalla terveystarkastaja käy ottamassa uusintänäytteet ja seuraa tilannetta sen normalisoitumiseen asti.

Valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman mukaan näytteenoton voi suorittaa myös muu kuin kunnan terveydensuojeluviranomainen. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on varmistettava uimavesinäytteiden ottajan pätevyys. Uimavesien näytteenotto on ulkoistettu toimijoiden vastuulle. Näytteenottajan pätevyyden edellytyksenä Lohjan ympäristöterveyspalveluissa on uimaveden osalta ympäristönäytteenottajan henkilösertifiointi tai voimassa oleva vesityökortti, jolloin viranomaisen pitää kuitenkin varmistaa näytteenottajan pätevyys erikseen. Uimavesinäytteiden osalta näytteenottaja voi osoittaa riittävän pätevyytensä edellä mainituilla tavoilla tai soveltuvalla koulutuksella ja riittävällä kokemuksella näytteenotosta.

3.3 Tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta

Tupakkalain (549/2016) tavoitteena on ihmisille myrkyllisiä aineita sisältävien ja riippuvuutta aiheuttavien tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinipitoisten tuotteiden käytön loppuminen. Tupakkalakia on sen voimaantulon jälkeen muutettu useita kertoja ja säädöksiä on tiukennettu. Vuonna 2024 on odotettavissa muutos, joka tuo nikotiinipussien myynnin luvanvaraiseksi samaan tapaan kuin savukkeiden ja nikotiininesteiden, jolloin myyntilupaa haettaisiin kunnan valvontaviranomaiselta. Muutokset vaativat tupakkavalvonnalta resursseja ja jatkuvaa kouluttautumista.

Nikotiinikorvausvalmisteet kuuluvat lääkelain (395/1987) piiriin. Kunta myöntää luvat nikotiinivalmisteiden myyntiin ja valvoo alueellaan lain noudattamista.

3.3.1 Valvontakohteet

Tupakkalain mukaisia suunnitelmallisen valvonnan kohteita yhteistoiminta-alueella on 88 kpl (1 tukkumyyjä ja 87 vähittäismyyjää). Valvontakohdetyypit, niiden määrät ja tarkastustiheydet on esitetty liitteessä 3. Valvontaa kohdistetaan tupakkatuotteiden, tupakanvastikkeiden ja tupakkajäljitelmiä myyntipaikkoihin, sekä tupakointikieltojen ja rajoitusten toteutumiseen.

Myyntipaikoissa valvotaan tupakanmyyntitoimintaa sekä mainontaa. Tupakkavalvontaa tehdään myyntipaikoissa pääasiassa muun ympäristöterveydenhuollon valvonnan yhteydessä, samalla tarkastetaan lääkelain mukaiset nikotiinikorvaushoitoon tarkoitetut nikotiinivalmisteet. Nikotiinivalmisteiden vähittäismyyjiä alueella on 54 kpl. Oppilaitosten ja alle 18-vuotiaiden suosimien harrastus ja kerhotilojen välittömässä läheisyydessä olevia tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja nikotiinivalmisteiden myyntipisteitä ei ole erikseen kartoitettu.

Tupakansavun kulkeutumista savuttomiin tiloihin tarkastetaan valvontakäyntien yhteydessä tai asiakasvalituksen perusteella. Tarkastuskäynneillä käytetään ensisijaisesti aistinvaraisia menetelmiä, tupakansavun kulkeutumista voidaan myös tutkia ns. merkki-savututkimuksella.

3.3.2 Lupamenettely

Tupakkatuotteiden, nikotiininesteiden ja nikotiinivalmisteiden myynti on luvan/ilmoituksen varaista. Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myyntilupaa haetaan kunnan valvontaviranomaiselta sähköisesti Valviran verkkosivujen kautta. Tupakkaluvan hakemukseen tulee liittää omavalvontasuunnitelma. Valvontaviranomainen tekee myyntiluvasta ja ilmoituksen käsittelystä maksullisen päätöksen. Myyntiluvan tulee olla esillä jokaisessa myyntipisteessä. Tupakkatuotteiden luparekisteriä ylläpitää Valvira. Nikotiinivalmisteiden myyntilupien keskusrekisteriä ylläpitää lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea.

Tupakkalakiin on tulossa v. 2024 muutos, jolla ns. nikotiinipussit otetaan nykyistä kattavammin tupakkalain piiriin ja mm. niiden myynnille tulee jatkossa hakea lupaa kunnan valvontaviranomaiselta.

3.3.3 Asuntoyhteisöjen tupakointikiellot

Asuntoyhteisö voi hakea kunnalta tupakkalain 79 § mukaista päätöstä tupakointikiellon määrittämiseksi rakennuksen huoneistoihin kuuluville parvekkeille, huoneistojen käytössä oleviin ulkotiloihin ja huoneistojen sisätiloihin. Hakemus käsitellään valvontayksikössä Valviran ohjeistuksen mukaisesti.

3.3.4 Ohjelmakauden painopistealueet

Valtakunnallisesti valvonnan painopistealueiksi vuosiksi 2020-2024 on määritelty:

- omavalvonnan tukeminen
- yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa
- laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten yhteistyö (mm. vähittäismyyntipakkausten uudet pakolliset merkinnät, turvaominaisuusmerkintä, jäljitettävyyys)
- tuotevalvonta
  - 2023–24 tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden ja täyttösäiliöiden vähittäismyyntipakkausten ulkoasun yhtenäistäminen, muutos voimaan 1.5.2023 alkaen

Lain ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015) mukaan kunta huolehtii ehkäisevän päihdetyön tarpeen mukaisesta organisoinnista alueellaan ja nimeää ehkäisevän päihdetyön tehtävistä vastaavan toimielimen. Tupakkalain näkökulmasta yhteistyön tavoitteena on edesauttaa tupakkalain tavoitteen toteutumista eli tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön loppumista vuoteen 2030 mennessä. Yksikössä pyritään valvontakauden aikana selvittämään yhteistyömahdollisuuksia ehkäisevässä päihdetyössä toimivien tahojen kanssa. Painopisteitä toteutetaan alueella toiminnan ja resurssien sallimissa rajoissa, keskusviranomaisten ohjeistusten mukaisesti.

3.4 Eläinlääkintähuolto

Eläinlääkintähuoltolain 765/2009 10 § velvoittaa kuntaa laatimaan suunnitelman alueellaan järjestämistään peruseläinlääkäripalveluista ja kiireellisestä eläinlääkäriavusta sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta. Suunnitelman tulee sisältää muun muassa tiedot valvontaan kuuluvista tarkastuksista ja muista toimenpiteistä, sekä eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta ja laadusta, ottaen huomioon alueen yksityisten eläinlääkäripalveluiden tarjonta. Suunnitelmassa on huomioitava Ruokaviraston laatima eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO) ja alueellinen suunnitelma. Valtakunnallisen ohjelman tavoitteena on tehostaa, yhtenäistää ja ohjata eläinlääkintähuoltolaissa tarkoitettua eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa ja eläinlääkäripalveluiden järjestämistä, sekä varmistua siitä, että kunnat varaavat eläinlääkäripalveluihin ja valvontatehtäviin riittävät resurssit. Eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään lisäksi eläintautilaissa, eläinsuojelulaissa, eläinten kuljetuksessa annetussa laissa, eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa, laissa

eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä, laissa eläinten ja eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta, eläimistä saatavista sivutuotteista annetussa laissa, sekä elintarvikelaissa.

Eläinlääkintähuollosta on maaliskuussa 2023 annettu uusi laki 285/2023. Lain voimaantulosta säädetään erillisellä asetuksella, jota ei ole vielä annettu.

3.4.1 Henkilöresurssit, tehtävänjako ja pätevyys

Kunnan on varattava riittävät henkilöresurssit sekä eläinlääkäripalvelujen että valvontatehtävien hoitamiseksi valvontaohjelman mukaiseen resurssiarviointiin perustuen. Kunnaneläinlääkäreiden vastualueet ja tehtävänjako kirjataan kunnan suunnitelmaan. Valvontaohjelman resurssiarvioinnin lomake toimitetaan aluehallintovirastoon valvontasuunnitelman ja sen päivityksien mukana. Lomake on tämän suunnitelman liitteenä nro 6.

Valvontakohteiden määrät on saatu Ruokaviraston eläintenpitäjärekisteristä. Osassa kohteita, esim. lammas- ja siipikarjanpitopaikoissa voi olla eläintenpitoa vain osan vuotta, tavallisesti kesäaikaan. Kaikkiin kohdetyyppeihin ei tehdä säännöllistä valvontaa, mikä huomioidaan resurssiarvioinnissa.

Kunnaneläinlääkärin virkaan valitun tulee olla laillistettu eläinlääkäri ja virkaan kuuluviin tehtäviin perehtynyt. Tehtävä edellyttävää myös riittävää kielitaitoa ja hallintomenettelyn tuntemusta. Henkilökunnan pätevyys varmistetaan pyytämällä nähtäväksi tarpeelliset alkuperäiset tutkintotodistukset virkavalinnan yhteydessä.

Lohjan ympäristöterveyspalveluissa on kuusi kunnaneläinlääkärin virkaa: kaksi valvontaeläinlääkärin virkaa, joista toinen on täytetty 50 % työajalla, sekä neljä kaupungineläinlääkäriä (praktikkoja), jotka ovat sijoittuneet yhteistoiminta-alueen neljälle vastaanotolle.

Valvontaeläinlääkärien vastuulla on eläinten hyvinvoinnin valvonta, sivutuotevalvonta, eläinperäisten elintarvikkeiden alkutuotannon valvonta, eläintautivalvonta omalta osaltaan ja muut eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvat valvontatehtävät. Praktikkoeläinlääkäreiden vastuulla on peruseläinlääkäripalvelut, kiireellisen eläinlääkärinavun antaminen ympärivuorokautisesti, eläinten vientitarkastukset, eläintautivalvonta, eläinten hyvinvoinnin valvonta valvontaeläinlääkärien poissa ollessa tai muutoin tarvittaessa, sekä muut eläinlääkintähuoltolain mukaiset valvontatehtävät. Lisäksi eläinlääkintähuollossa työskentelee yksi klinikkaeläinhoitaja, joka aiemmin toimi myös aluehallintoviraston valtuuttamana eläinsuojeluvalvojana, mutta uusi eläinten hyvinvointilaki 693/2023, joka tulee voimaan 1.1.2024, ei enää tunne eläinsuojeluvalvojaa valvontaviranomaisena.

3.4.2 Maksut

Lohjan ympäristöterveyspalvelujen alueella on päivystysaikaan käytössä maksullinen keskitetty yhteydenotonnumero. Maksun suuruus palveluun soitettaessa on 1,92 euroa minuutilta (sis. alv). Alueella ei ole käytössä subventioita tilakäyntien käyntimaksuissa tai kilometrikorvauksissa. Vastaanottokäynneistä peritään klinikkamaksua, joka nousee 1.1.2024 alkaen 12,10 € (+alv 24%)/asiakas.

3.4.3 Peruseläinlääkäripalvelut ja kiireellinen eläinlääkäriapu

Eläinlääkintähuoltolaissa on säädetty kunnalle eläinlääkäripalveluiden järjestämisvelvoitteet. Näitä ovat arkipäivisin virka-aikana saatavilla oleva peruseläinlääkäripalvelu asukkaidensa kotieläimille; terveydenhuoltopalvelut niille kotieläimille, joille on olemassa valtakunnallinen terveydenhuolto-ohjelma seurantajärjestelmineen (Naseva, Sikava) sekä kiireellinen, ympärivuorokautinen eläinlääkäriapu kaikkia alueella vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten. Eläinlääkintähuoltolaissa peruseläinlääkäripalveluilla tarkoitetaan kliiniseen yleistutkimukseen perustuvaa, tavanomaisissa

vastaanottotiloissa tai eläinsuojissa tarjottavaa eläinlääkäripalvelua. Kiireellinen eläinlääkäriapu sisältää sairaudenhoidon ja potilaan tilan vakauttamisen äkillisissä sairaustapauksissa kaikkina vuorokaudenaikoina.

Lohjan ympäristöterveyspalveluiden yhteistoiminta-alueella toimii neljä eläinlääkäriin vastaanottoa, jotka sijaitsevat Lohjan asemalla, Pusulassa, Karkkilassa ja Vihdissä. Ympäristöterveyspalvelut tarjoavat peruseläinlääkäriin palvelut sekä kiireellisen eläinlääkäriin avun tuotanto- ja lemmikkieläimille. Kaikki eläinlääkärit tekevät itsenäisesti terveydenhuoltosopimuksia alueen toimijoiden kanssa. Kiireellinen eläinlääkäriin apu alueella on järjestetty siten, että tuotanto- ja lemmikkieläinten hoidosta vastaa sama henkilökunta. Alueen tuotantoeläinmäärä on melko vähäinen, joten toistaiseksi kiireellisen avun saaminen ei ole heikentynyt järjestelyn vuoksi. Päivystysalue kattaa Lohjan, Vihdin, Karkkilan ja Siuntion alueet. Vuonna 2023 hoidettiin myös Someron kaupungin pieneläinpäivystys ajalla 1.1.-31.8., mutta tuo sopimus on päättynyt. Maksullinen keskitetty yhteydenotonnumero on otettu käyttöön vuonna 2015. Yhteistoiminta-alueella on vuosittain n. 8000 eläinlääkärikäyntiä kunnallisten eläinlääkäripalveluiden puitteissa, näistä vastaanottokäyntejä on noin 7000 ja tilakäyntejä vajaa 1000. Alueella on kymmenkunta yksityistä pieneläinvastaanottoa, hevosklinikka, useita tallikäyntejä tekeviä eläinlääkäreitä ja muutama maatilakäyntejä tekevä eläinlääkäri. Ympäri vuorokautista eläinlääkäripäivystystä ei ole yksityisten toimesta tarjolla.

Vuosien 2014-2015 aikana selvitettiin kunnallisten eläinlääkäriin vastaanottojen keskittämisen mahdollisuutta yhdeksi tai kahdeksi yhteisvastaanotoksi. Selvityksen perusteella palveluverkko säilytettiin ennallaan. Eläinlääkäripulan, uuden eläinlääkintähuoltolain ja toimintaympäristön yleisen muutoksen takia palveluverkkorakennetta on tarpeen tarkastella uudestaan. Vuonna 2016 aikana on otettu käyttöön kaikkien alueen eläinlääkäreiden yhteinen KliniQ-potilastietojärjestelmä. Vuoden 2018 lopulla yhdistettiin neljän vastaanoton tietokannat ja kevään 2019 aikana otettiin käyttöön nettiajanvarausjärjestelmä.

Eläinlääkäripäivystystä ei toistaiseksi olla eriyttämässä nykyisen eläinlääkintähuoltolain vaatimusten mukaisesti, koska tuotantoeläinmäärät alueella eivät ole suuria. Uudessa eläinlääkintähuoltolaissa ei enää ole vaatimusta päivystyksen eriyttämisestä.

3.4.4 Eläintauti- ja sivutuotevalvonta

Eläintautilain (76/2021) mukaista valvontaa ja siihen liittyviä muita tehtäviä Lohjan ympäristöterveyspalveluiden yhteistoiminta-alueella hoitavat valvontaeläinlääkärit ja kaupungineläinlääkärit. Ympäristöterveyspalveluilla on kaksi valmiuseläinlääkäriä, jotka osallistuvat aluehallintoviraston tarjoamaan valmiuseläinlääkärikoulutukseen. Kullakin eläinlääkäriin viranhaltijalla on itsenäinen velvollisuus ilmoittaa eläintaudeista tarvittaville tahoille. Ympäristöterveyspäällikkö ja epidemiaselvitysryhmään kuuluva valvontaeläinlääkäri vastaavat ilmoittamisesta terveydenhuollon puolelle.

Eläintautilakiin perustuvat valvonta- ja näytteenottotehtävät on jaettu valvontaeläinlääkäreiden ja kaupungineläinlääkäreiden kesken. Kaupungineläinlääkärit vastaavat pääasiassa eläinten vienti- ja tuontitarkastuksista niihin liittyvine terveystodistuksineen. Yksi kaupungineläinlääkäri huolehtii siipikarjan salmonellavalvonnasta näytteenottoineen. Siittola- ja keinosiemennystoiminnan valvontaa suorittaa valvontaeläinlääkäri. Aluehallintoviraston määräyksellä eläintautilain valvontatehtävistä voi vastata kuka tahansa yhteistoiminta-alueen eläinlääkäriin viranhaltija.

Kunnaneläinlääkäri valvoo eläimistä saatavien sivutuotteiden oikeaa käsittelyä, varastointia ja loppusijoitusta. Yhteistoiminta-alueella ei ole kunnan valvonnassa olevia sivutuotetoimijoita. Itsestään kuolleiden tai lopetettujen tuotantoeläinten hävitystapojen valvontaa suoritetaan satunnaisesti.

3.4.5 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Laki eläinten hyvinvoinnista (693/2023) tulee voimaan 1.1.2024 ja korvaa eläinsuojelulain (247/1996). Lain tarkoituksena on edistää eläinten hyvinvointia ja suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla niiden

hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta sekä lisätä eläinten kunnioitusta ja hyvää kohtelua. Eläinten hyvinvointilain mukaisia paikallisia valvontaviranomaisia ovat kunnaneläinlääkärit, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavat viranhaltijat ja poliisi. Lohjan ympäristöterveyspalveluiden yhteistoiminta-alueella virka-ajan eläinsuojeluvalvonta on keskitetty valvontaeläinlääkäreille. Valvontaeläinlääkäreiden poissa ollessa eläinsuojeluvalvontaa hoitavat praktikkoeläinlääkärit. Eläinsuojelu- ja eläintautipäivystys eivät sisälly kunnan järjestämisvelvoitteisiin. Päivystysaikana kiireelliset eläinsuojelutapaukset hoitaa poliisi. Aluehallintovirastojen läänineläinlääkärit päivystävät virka-ajan ulkopuolella lähinnä eläintautien varalta.

Valtaosa tarkastuksista on ns. epäilyyn perustuvia tarkastuksia, joissa Lohjan ympäristöterveyspalveluihin tulleen ilmoituksen perusteella on aihetta epäillä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan, käytetään tai kuljetetaan säädösten vastaisesti. Vuonna 2021 yksikössä siirryttiin käytäntöön, jossa ilmoitukset pyydetään ensisijaisesti eläinlääkärien yhteiskäytössä olevaan sähköpostiin elainvalvonta@lohja.fi. Ilmoitukset ja tarkastuksen tarve arvioidaan, ja mikäli kyseessä ei ole eläinsuojeluasia, pyritään ohjaamaan ilmoittaja oikealle taholle. Tyyppilisiä ei-eläinsuojeluasioita ovat eläimen ihmiselle tai toiselle eläimelle aiheuttamat haitat, esim. häiritsevä haukkuminen ja jätökset, tai järjestyshäiriöt kuten eläimen kiinnipidon ja hallinnan ongelmat ja siihen liittyvä uhkaava käytös. Vireille otettaville tapauksille tehdään kiireellisyysluokitus. Eläinsuojelullisissa hätätapauksissa, joissa eläin on välittömän avun tarpeessa, tulisi ilmoitus kuitenkin tehdä soittamalla suoraan eläinlääkärille. Sähköposti lähettää tästä automaattivastauksen jokaisen viestin lähettäjälle.

Yksikön terveystarkastajat osallistuvat tarkastuksiin, jos tämä on tarpeen työsuojelun takia tai jos epäillään eläinten hyvinvointiongelman lisäksi ihmisille koituvaa terveyshaittaa. Osa eläinsuojelutarkastuksista tehdään yhteistyössä yksikön ulkopuolisen viranomaisen kuten ympäristö-, rakennus- tai ELY-tarkastajan kanssa, jolloin kukin tarkastaja suorittaa omaa valvontatehtäväänsä. Vaikeissa tapauksissa kunta voi pyytää tapauksen siirtämistä aluehallintovirastolle tai apua aluehallintovirastosta, jos eläimen omistaja tai toiminnanharjoittaja esimerkiksi toistuvasti jättää noudattamatta annettua kieltoa taikka määräystä. Tarvittaessa tarkastuksille pyydetään poliisin virka-apua, mikä on maksullista.

Eläinsuojeluviranomainen voi ryhtyä eläinten hyvinvointilain 97 §:n mukaisiin kiiretoimenpiteisiin eläimen hyvinvoinnin ja terveyden turvaamiseksi. Yhteistoiminta-alueen kunnilla ei ole sopimusta kiiretoimenpiteenä haltuun otettujen kotieläinten tilapäisen hoidon järjestämiseksi.

Epäilyyn perustuvien tarkastuksien lisäksi voidaan valvoa ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvaa ammattimaista tai muutoin laajamittaista eläintenpitoa harjoittavia pitopaikkoja (esim. hevostallit, pieneläinlaitokset, kotieläinpihat). Tarkastus voidaan suorittaa ilman epäilyä, mikäli eläintenpitoa ei harjoiteta kotirauhan piirissä. Eläintenpitäjärekisterin mukaan yhteistoiminta-alueella on n. 150 ilmoitusvelvollista toiminnanharjoittajaa. Lukumäärä perustuu arvioon, sillä kaikki kohteet eivät ole rekisteröityneet, osa kohteista on lakannut toimimasta, ja uusia kohteita perustetaan, eivätkä toiminnanharjoittajat pidä tietojaan ajan tasalla. Valvontaeläinlääkäri ylläpitää tietoa yhteistoiminta-alueella sijaitsevasta luvan- ja ilmoituksenvaraisesta toiminnasta, määrittää tarvittaessa riskinarviointiin perustuvan valvontatiheyden ja päivittää valvontasuunnitelmaa.

3.4.6 Eläinlääkintähuollon painopisteet

Ruokaviraston laatimaa eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontasuunnitelmaa ei lokakuun 2023 loppuun mennessä oltu vielä päivitetty vuoden 2024 painopisteiden osalta, vaan suunnitelmassa todetaan toimenpiteiden täsmentyvän myöhemmin. Oletettavasti työ edellisten vuosien painopisteiden toteuttamiseksi jatkuu. Kuntia koskevat ainakin seuraavat:

- Pandemiavalmiuden kehittäminen
  - arvioidaan painopistetyön onnistumista
- ELTE- ja ELSU-tietojärjestelmien vaiheittainen käyttöönotto

- EU:n eläinterveys säännösten 2019/429 (AHL) ja muun eläintautilainsäädännön uusien vaatimusten käytännön toteutus
- EU:n eläinterveys säännösten 2019/429 (AHL) ja muun eläinten merkinnän ja rekisteröinnin lainsäädännön toimeenpanon uusien vaatimusten vakiinnuttaminen
- Eläinten hyvinvointilain toimeenpanon uusien vaatimusten vakiinnuttaminen
- Eläinlääkintähuoltolain toimeenpanoon valmistautuminen

Ympäristöterveyspalvelut panostaa annettuihin painopisteisiin niissä puitteissa, kun ohjaavat tahot antavat ohjeistusta niiden toteuttamisesta. Yksikkö osallistuu koulutuksiin ja yhteistyöpalaveriin painopisteisiin liittyen.

4. Häiriötilanteisiin varautuminen

Elintarvike- ja terveydensuojelulaissa on veloitteet kunnan varautumisesta häiriötilanteisiin. Lohjan ympäristöterveyspalveluiden valmiussuunnitelmaa on päivitetty vuoden 2021 aikana. Päivitystyötä on vielä tarpeen jatkaa ja talousarvio tavoitteeksi vuodelle 2024 on asetettu valmiussuunnitelman uudistaminen. Vuonna 2019 on tehty valmiuskortit erilaisia erityistilanteita varten.

Elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien ruokamyrkytys epidemioiden selvittämisestä säädetään valtioneuvoston asetuksessa (1365/2011). Lohjan ympäristöterveyspalveluiden yhteistoiminta-alueella toimii epidemiaselvitysryhmä, joka kokoontuu vuosittain ympäristöterveyspäällikön kutsumana. Ryhmään kuuluvat ympäristöterveyspalveluiden edustajien lisäksi hyvinvointialueen tartuntatautiyksikön edustajat sekä kuntien vesilaitosten edustajat. Ympäristöterveyspalveluista ryhmään kuuluvat ympäristöterveyspäällikkö, valvontaeläinlääkäri, elintarvikevalvontaan perehtynyt terveystarkastaja sekä talousvedeen sekä uimavedeen erikoistunut terveystarkastaja. Selvitysryhmää voidaan täydentää tarpeen mukaan ulkopuolisilla asiantuntijoilla. Luettelo selvitystyöryhmän jäsenten yhteystiedoista pidetään jatkuvasti ajan tasalla. Ruokamyrkytys epäilystä tai muusta poikkeavasta tilanteesta aiheutuva selvitystyö ja näytteenotto toteutetaan valvontayksikön kustannuksella.

5. Suunnitelman toteutumisen seuranta ja arviointi

Kunnan tulee arvioida valvontasuunnitelmansa toteutumista toimintavuoden päätyttyä ja laatia siitä arviointiraportti. Arviointiraportti laaditaan toimialakohtaisesti ja viedään Lohjan ympäristöterveyslautakunnan käsiteltäväksi. Vuotta 2023 koskevien tietojen pitää elintarvikevalvonnan ja eläinlääkäripalveluiden osalta olla VYHAssa ja aluehallintovirastolla helmikuun loppuun mennessä, muiden tietojen osalta maaliskuun loppuun mennessä.

Valvontasuunnitelma-asetuksen 665/2006 mukaan toteutumisen arvioinnissa tulee arvioida:

- tarkastusten määrää valvontakohdetyypeittäin
- tarkastusten kattavuutta
- näytteiden määrää kohdetyypeittäin
- valvonnasta saatujen tulojen kohdentumista.

Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidessa tarkastellaan, kuinka kattavasti suunniteltu toiminta ja suunnitellut tarkastukset ovat toteutuneet valvontakohdetyypeittäin. Lisäksi tarkastellaan, onko kaikkien toimialojen valvontaa tehty kattavasti. Tarkastuksiin ja kohteisiin käytettyä aikaa verrataan suunniteltuun ajankäyttöön. Arvioinnissa huomioidaan myös se, kuinka voimavarojen jakautuminen eri sektoreille käytännössä toteutui. Arviointikriteereitä ovat myös valtakunnallisten painopisteiden ja omien paikallisten painopistealueiden valvonnan toteutuminen. Mikäli suunnitelmassa asetettuja tavoitteita ei ole saavutettu, toteutumisen arvioinnissa tuodaan esille mahdollisia syitä (virkavapaat, yllättävät projektit yms.) sekä

vaadittavia toimenpiteitä (esimerkiksi päätökset, voimavaralisäykset, toiminnan muuttuminen ja painopisteiden tarkentaminen), jotta tavoitteet toteutuisivat seuraavalla tarkastelujaksolla.

Mikäli valvontasuunnitelman mukaisista tavoitteista on jääty merkittävästi, on tämä otettava huomioon valvontatulojen kohdistamisessa. Valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnin tulokset toimitetaan Etelä-Suomen aluehallintovirastolle, joka toimittaa arvioinnin eri keskusvirastoille ja keskusvirastot edelleen EU-komissiolle.

Liite 1. Elintarvikelain mukainen suunnitelmallinen valvonta					
Toimintaluokka (riskiluokka)	Toimintatyyppi	Lkm	Tark. tiheys (lkm/v)	Tark. aika (h/tark)	Kok. tark. (lkm /v)
Liha-ala (4)	Lihavalmisteiden valmistus (kypsä)	1	1,00	4	0
	Raakalihavalmisteiden valmistus	1	2,00	4	2
Muna-ala (3)	Munapakkaamo	1	0,50	4	1
Kala-ala (6-7)	Kalajalosteiden valmistus	2	3,00-6,00	5	7
Vilja- ja kasvisala (1-6)	Kasvis-, m arja- ja hedelmätuotteiden valmistus	7	0,50-1,00	4	3
	Leipomot	21	0,35-1,00	4	9
	Mylytoiminta	1	0,35	4	0
Elintarvikkeiden valmistus (2-4)	Juomien valmistus	3	0,50	4	1
	Yhdistelmätuotteiden valmistus	5	0,50-1,00	4	2
	Muu valmistus	8	0,50-2,00	4	5
	Lihan käsittely	1	0,50	3	0
Elintarvikkeiden myynti (0-4)	Elintarvikkeiden vähittäismyynti	141	0,00-2,00	3	38
	Elintarvikkeiden tukkumyynti	7	0,35-0,5	4	0
Elintarvikkeiden vienti ja tuonti (1-2)	Elintarvikkeiden maahantuonti	5	0,35-0,50	3	2
Elintarvikkeiden tarjoilu (1-4)	Grilli- tai pikaruokatoiminta	32	0,35-0,50	3	11
	Kahvilatoiminta	63	0,35-1,00	3	14
	Pitopalvelu	15	0,35-0,5	3	7
	Ravintolatoiminta	123	0,35-1,00	3	70
	Suurkeittiö, keskuskeittiö	25	0,35-3,00	3	19
	Suurkeittiö, laitoskeittiö (koulut, sairaalat ym.)	61	0,35-1,00	3	26
	Suurkeittiö, tarjoilukeittiö	112	0,35-0,5	3	24
	Pubitoiminta	19	0,00	3	8
Elintarvikkeiden kuljetus (0)	Elintarvikkeiden kuljetus	16	0,00	2	6
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen (0-2)	Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen	10	0,00-0,50	3	1
Elintarvikkeiden varastointi tai tarjoilu ruoka-avussa (0)	Ruoka-aputoiminta	3	0,00	3	3
Elintarvikkeiden kontaktimateriaalit (1-3)	Elintarvikkeiden kontaktimateriaalien jakelu tai markkinointi	2	0,35	3	1
	Elintarvikkeiden kontaktimateriaalien valmistus tai jatkojalostus	6	0,50-1,00	4	4
YHTEENSÄ		691			264
Toimintaluokka	Toimintatyyppi	Lkm	Tark. tiheys (lkm/v)	Tark. aika (h/tark)	Kok. tark. (lkm /v)
Alkutuotanto	Maidontuotanto	19	0,20	3	5
	Hunajantuotanto	49	0,00		0
	Lihantuotanto	36	0,00		0
	Kalastus	1	0,00		0
	Munantuotanto	9	0,20	3	1
	Peltoviljely	461	0,00		0
	Puutarhaviikely, Avomaa	41	0,00-0,30	3	1
	Puutarhaviikely, Kasvihuone	4	0,20	3	1
	Sienimöt	1	0,00		0
YHTEENSÄ		621			8
TARKASTUKSET YHTEENSÄ					272
UUSINTATARKASTUKSE 16 %					44
KAIKKI YHTEENSÄ					316

Liite 2. Terveystuojelulain mukainen suunnitelmallinen valvonta					
Toimintaluokka	Toimintatyyppi		Tark. tiheys (lkm/v)	Tark. aika (h/tark)	Kok. tark. (lkm /v)
Talousveden jakelu ja käyttö	Asetus 1352/2015				
	EU-raportoitava vedenjakelualue (vedentoimitus > 1000 m3/pv tai väh. 5000 henkilölle)	3	1,00	10	3
	Muu vedenjakelualue (vedentoimitus 10 - 999 m3/pv tai 50 - 4999 henkilölle)	4	1,00	8	4
	Muu vedenjakelualue (vedentoimitus 10 - 999 m3/pv tai 50 - 4999 henkilölle), vain jakelu	3	0,50	3	2
	Tukkuvesilaitos	1	0,50	3	1
	Asetus 401/2000				
	Pieni vedenjakelualue (vedentoimitus < 10 m3/pv tai alle 50 henkilölle)	1	0,50	4	1
	Pieni vedenjakelualue (vedentoimitus < 10 m3/pv tai alle 50 henkilölle), vain jakelu	7	0,30	2	2
	TsL 18 a § kohteet	72			
Kokoontuminen, julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot	Lasten ja nuorten kohteet: kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot	42	0,25	3	25
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset	Esiopetus, peruskoulu, lukio, ammattioppilaitos, muut koulut ja oppilaitokset, korkeakoulu ja oppilaitokset, korkeakoulu ja muu aikuiskoulutus	71	0,30	7	15
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot	Hotellit, hostellit, maatilamatkailu, asuntolat jne.	44	0,20	3	10
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset	Kosmetologiset huoneistot	65	0,25	3	5
	Tatuointi ja lävistys	9	0,25	3	2
	Solarium	5	0,20	2	0
Sosiaalihuollon palvelut	Päiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti	65	0,30	5	27
	Leikkitoiminta ja muu päivätoiminta	3	0,25	3	1
	Lastenkodit / lastensuojeluyksiköt ja vastaavat	26	0,30	3	7
	Vanhainkodit ja vastaavat	32	0,30	3	11
	Muut sosiaalialan yksiköt	29	0,30	3	9
Liikunta ja virkistystoiminta	Yleiset uimarannat (EU-uimarannat)	11	1,00	3	11
	Pienet yleiset uimarannat	26	0,50	3	7
	Yleiset uima-altaat (uimahallit, kylpylät jne.)	7	1,00	4	4
	Yleiset saunat	4	0,50	3	2
	Yleinen liikuntatila (urheiluhallit, kuntosalit jne.)	39	0,20	2	10
YHTEENSÄ		569			159

Liite 3. Tupakka- ja lääkelain mukainen suunnitelmallinen valvonta					
Tupakkalain mukainen kohdetyyppi		Lkm	Tark. tiheys (lkm/v)	Tark. aika (h)	Kok. tark. (lkm/v)
Tupakointikiellot ja -rajoitukset	Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa erillinen tupakointitila	0	0,3	2,0	0
Tupakkatuotteiden myynti, mainonta ja esilläpito	Vähittäismyynti (myös tukkumyymälät, joissa on vähittäismyyntiä)	87	0,5	2,0	25
	Tupakkatuotteiden tukkumyynti	1	0,5	2,0	0
YHTEENSÄ		88			25
Läkelain mukainen kohdetyyppi		Lkm	Tark. tiheys (lkm/v)	Tark. aika (h)	Kok. tark. (lkm/v)
Läkelakitoimiala	Nikotiinikorvaustuotteet, vähittäismyynti	54	0,5	1,0	21
YHTEENSÄ		54			21

Liite 4. Kuntien valvontaa ohjaavaa keskeistä lainsäädäntöä

Elintarvikevalvonnan lainsäädäntöä

- 1) Elintarvikelaki (297/2021)
- 2) Virallista valvontaa koskeva asetus EU (2017/625)
- 3) Yleinen elintarvikevalvonta-asetus EU (178/2002)
- 4) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus EU (2004/852) elintarvikehygieniasta
- 5) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus EU (2004/853) eläinperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä
- 6) Elintarviketietoasetus EU (1169/2011)
- 7) Valtioneuvoston asetus elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä (1365/2011)
- 8) MMM asetus elintarvikevalvonnasta (315/2021)
- 9) MMM asetus elintarvikehygieniasta (318/2021)
- 10) MMM asetus zoonooseista (316/2021)
- 11) Kehysasetus elintarvikekontaktimateriaaleista EY (1935/2004)
- 12) Komission asetus EU (2073/2005) elintarvikkeiden mikrobiologisista vaatimuksista

Terveydensuojelun lainsäädäntöä

- 1) Terveydensuojelulaki (763/1994 muutoksineen)
- 2) Terveydensuojeluasetus (1280/1994)
- 3) Talusveden osalta laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:
  - STM asetus (1352/2015) talusveden laadusta ja valvonnasta sekä rakennusten vesilaitteistojen riskienhallinnasta
  - Valtioneuvoston asetus talusveden tuotantoketjun riskienhallinnasta ja omavalvonnasta (7/2023)
  - STM asetus (401/2001) pienten yksiköiden talusveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- 4) Uimavesien osalta laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:
  - Allasvedet
    - STM asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasveden valvontatutkimuksista ja laatuvaatimuksista
  - Uimarantavedet
    - STM:n asetus (177/2008) yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta (ns. EU uimarantavesien valvontaan)
    - STM:n asetus 354/2008 pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta.
- 5) Säteilylaki (859/2018)
- 6) STM asetus (545/2015) asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista

Tupakka- ja lääkelain valvonnan lainsäädäntöä

- 1) Tupakkalaki (549/2016) muutoksineen
- 2) STM asetus (593/2016) tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden vähittäismyynnistä
- 3) STM asetus (591/2016) tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden vähittäismyyntipakkausten varoitusmerkinnöistä
- 4) Valtioneuvoston asetus (601/2016) tupakointitiloista
- 5) Lääkelaki (395/1987)

Eläinlääkintähuolto

- 1) Eläinlääkintähuoltolaki (765/2009), jonka korvaa Eläinlääkintähuoltolaki (285/2023)
- 2) Valtioneuvoston asetus eläinlääkintähuollosta (1031/2009)
- 3) Valtioneuvoston asetus (886/2016) eläinten terveysvalvonnasta sekä eläintautien vastustamisesta eläinten keinollisessa lisäämisessä
- 4) Eläintautilaki (76/2021)

- 5) Laki eläinten hyvinvoinnista (693/2023)
- 6) Laki eläinten lääkitsemisestä (387/2014)
- 7) Laki eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä (1069/2021)
- 8) Laki eläinten ja eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta (1277/2019)
- 9) EU asetus (1069/2009) muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveyssäännöistä
- 10) Laki eläimistä saatavista sivutuotteista (517/2015)
- 11) MMM asetus eläimistä saatavista sivutuotteista (783/2015)

Muuta

- 1) Hallintolaki (434/2003)
- 2) Kuntalaki (410/2015)
- 3) Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta (410/2009)
- 4) Valtioneuvoston asetus elintarvikelain, rehulain ja terveydensuojelulain nojalla tutkimuksia tekevistä laboratorioista (152/2015)

Liite 5. Valvira/terveydensuojelulaki; Valvontakohdetyyppien tarkastusten yleinen sisältö

Kohdetyypit	Tarkastuksella huomioidaan:
Kaikissa kohdetyypeissä	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaako toiminta siitä tehtyä ilmoitusta ja päätöstä • Onko aikaisemmillä tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjattu
TsL 13 § 1 mom. 1 kohdan kohteet (työtilat)	<ul style="list-style-type: none"> • Asutuksen läheisyys, asukkaiden määrä, asukkaiden häiriöalttius • Harjoitettavan toiminnan laatu, toiminnan jatkuvuus, • Toiminnan mahdollisesti aiheuttamat haitat (melu, pöly, haju) • Yleinen siisteys • Rakenteiden ja pintojen kunto ja huolto • Ilmanvaihto • Tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen • Käytettävän talousveden laatu • Kemikaalien käsittely ja säilytys • Jätehuollon järjestelyt
Julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot	<ul style="list-style-type: none"> • Yleinen siisteys, siivousohjelma ja välineet • Rakenteiden ja pintojen kunto ja ylläpito • Pesu- ja pukeutumistilat • Käymälät ja muut sosiaalityilat • Sisäilman laatu ja ilmanvaihto • Toiminnan aiheuttama melu • Asiakasmäärät • Tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen • Harjoitettavan toiminnan laatu • Käytettävän talousveden laatu • Jätehuollon järjestelyt
Julkinen majoitushuoneisto <ul style="list-style-type: none"> • hotellit • matkustajakodit ja muu majoitus • leirikeskukset tai vastaavat majoituskohteet 	<ul style="list-style-type: none"> • Yleinen siisteys, siivousohjelma ja välineet • Rakenteiden ja pintojen kunto ja ylläpito • Varustelutaso • Majoitustilat, yleiset tilat, käymälät ja pesu- ja saunatilat • Sisäilman laatu ja ilmanvaihto • Toiminnan aiheuttama melu • Asiakasmäärät • Tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen • Harjoitettavan toiminnan laatu • Käytettävän talousveden laatu • Jätehuollon järjestelyt
Yleinen uimahalli, uima-allas, uimala tai kylpylä <ul style="list-style-type: none"> • uimahalli • uima-allas, uimala • kylpylät ja vesipuistot 	<ul style="list-style-type: none"> • Henkilöstön allasvesihygieeninen osaaminen • Valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuminen • Tulosten ja poikkeamien raportointi terveydensuojeluviranomaiselle • Onko poikkeamien johdosta ryhdytty toimenpiteisiin • Allasveden laatuvaatimusten täyttymisen seuranta • Ovatko vedenlaatutulokset asiakkaiden nähtävillä • Vedenpuhdistuslaitteiden toiminta, niiden huolto ja käyttötarkkailu • Ilmanvaihto ja sisäilman laatu • Yleinen siisteys ja siivousjärjestelyt • Sauna- ja pesutilat • Kalusteiden ja pintojen kunto • Jätehuollon järjestelyt • Kemikaalien käsittely ja varastointi • Asiakasmäärät ja kirjanpito niistä

<p>Yleinen uimaranta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Asetuksen (177/2008) mukainen uimaranta • muu yleinen uimaranta 	<ul style="list-style-type: none"> • Uimarannan siivous ja jätehuolto • Yleiseen käyttöön tarkoitetut käymälät ja pukeutumistilat • Ovatko vedenlaatutulokset asiakkaiden nähtävillä ilmoitustaululla • Kielletäulu, jolla kielletään koirien ja muiden kotieläinten oleskelu uimarannalla • Riskit uimaveden laadulle • Kävijämäärät • Asetuksen (177/2008) mukaisille uimarannoille uimavesiluokitus ja uimavesiprofiili • Tiedottaminen • Erityistilanteisiin varautuminen
<p>Eläinsuojat ja -aitaukset tai vastaavat asemakaava-alueella</p>	<ul style="list-style-type: none"> • eläinsuojan, jaloittelupaikan ja ympäristön siisteys • lannan, virtsan ja rehujen käsittely • rakenteiden kunto ja tarkoituksenmukaisuus eläinlaji huomioon ottaen • toiminnan aiheuttama haitta (melu, haju, tuhoeläimiä) • talous- tai uimaveden saastumisriski • eläinten laji ja lukumäärä, etäisyys rajanaapureihin • lähialueen muu käyttötarkoitus ja häiriöalttius • talousvesikaivojen läheisyys
<p>Koulu tai oppilaitos</p> <ul style="list-style-type: none"> • peruskoulu • lukio, yliopisto, kansalaisopisto • keskiasteen eril. oppilaitokset 	<ul style="list-style-type: none"> • yleinen siisteys ja rakenteiden kunto ja ylläpito • siivousohjelma ja -välineet • käymälät • pesu- ja pukeutumistilat • valaistus • sisäilman laatu ja ilmanvaihdon riittävyys • tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen • harjoitettavan toiminnan laatu • käytettävän talousveden laatu • toiminnan aiheuttama melu • pöly ja haju • kemikaalien käsittely ja säilytys • jätehuollon järjestelyt, piha-alueet • oppilasmäärät ja tilojen riittävyys oppilasmäärään nähden
<p>Päivähoitopaikat, lasten- tai ryhmäperhepäiväkodit, esiopetustilat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • yleinen siisteys ja rakenteiden kunto ja ylläpito • siivousohjelma ja -välineet • käymälät • pesu- ja pukeutumistilat • vaatteiden käsittely • valaistus • ilmanvaihto • sisäilman laatu • tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen • käytettävän talousveden laatu • melu • jätehuolto, piha- ja leikkialueet • lapsimäärät ja tilojen riittävyys lapsimäärään nähden
<p>Vanhainkodit, palvelutalot ja muut asumispalvelut</p>	<ul style="list-style-type: none"> • yleinen siisteys ja rakenteiden kunto ja ylläpito • siivousohjelma ja -välineet • käymälät

	<ul style="list-style-type: none"> • pesu- ja pukeutumistilat • valaistus • ilmanvaihto • sisäilman laatu • tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen • käytettävän talousveden laatu • melu • jätehuolto • piha-alueet • asiakasmäärät
Kauneushoitola tai muu ihonkäsittely tai -hoitopaikka, solarium	<ul style="list-style-type: none"> • harjoitettavan toiminnan laatu • toiminnan jatkuvuus • toiminnan mahdollisesti aiheuttamat haitat (melu, pöly, haju) • yleinen siisteys ja siivousjärjestelyt • välineiden siisteys ja puhdistus • käsihygieniat ja työvaatteet • pesu- ja pukeutumistilat • käymälät • rakenteiden ja pintojen kunto ja huolto • ilmanvaihdon riittävyys • tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen • käytettävän talousveden laatu • kemikaalien käsittely ja säilytys, jätehuollon järjestelyt • saako asiakas tarvitsemiaan erityistietoja ja ohjeita
Julkinen kuntosali tai liikuntatila	<ul style="list-style-type: none"> • tilojen ja välineiden siisteys ja puhdistus sekä huolto ja ylläpito • ilmanvaihto • siivousjärjestelyt • pesu- ja pukeutumistilat • käymälät • jätehuolto
Hautausmaat	<ul style="list-style-type: none"> • ruumiiden säilytys • hautojen peittäminen • yleisökäymälät • yleinen siisteys • jätehuollon järjestelyt • toiminnan aiheuttama haitta (melu, haju, pöly, talousveden saastumisriski, uimaveden saastumisriski) • (pohjavesitilanne alueella)
Muut laitokset ja huoneistot, joissa harjoitetusta toiminnasta saattaa aiheutua käyttäjälle terveyshaittaa	<ul style="list-style-type: none"> • toiminnan luonne ja laajuus määrittelee tarkastustoimintaa (altistuvien määrä, altistava tekijä) • harjoitettavan toiminnan laatu • toiminnan jatkuvuus • toiminnan mahdollisesti aiheuttamat haitat (melu, pöly, haju) • yleinen siisteys • rakenteiden ja pintojen kunto ja huolto • ilmanvaihto • tilojen soveltuminen käyttötarkoitukseen • käytettävän talousveden laatu • kemikaalien käsittely ja säilytys • jätehuollon järjestelyt • saako asiakas tarvitsemiaan erityistietoja ja ohjeita

<p>Talousvettä toimittavat laitokset</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vähintään 5000 käyttäjää tai talousvettä tuotetaan yli 1000 m³/d 	<ul style="list-style-type: none"> • Valvontatutkimusohjelma ja sen toteutumana sekä tutkimustulosten arviointi • Henkilöstön talousvesihygieeninen osaaminen • Vedenottamoiden ja niiden ympäristön tarkastus • Erytistilannesuunnitelmat ja varautuminen • Laitoksen suorittama käyttötarkkailu • Tilojen siisteys ja kunto • Vedenottamoiden rakenteiden ja verkoston kunto sekä niiden kunnon seuranta • Saneeraaminen • Kemikaalien käyttö ja varastointi • Vedenlaadusta tiedottaminen
<p>Talousvettä toimittavat laitokset</p> <ul style="list-style-type: none"> • 50–5000 käyttäjää tai talousvettä tuotetaan 10–1000 m³ päivässä • Muu asetuksen (1352/2015) mukainen kohde 	<ul style="list-style-type: none"> • Valvontatutkimusohjelma ja sen toteutumana sekä tutkimustulosten arviointi • Henkilöstön talousvesihygieeninen osaaminen • Vedenottamoiden ja niiden ympäristön tarkastus • Erytistilannesuunnitelmat ja varautuminen • Laitoksen suorittama käyttötarkkailu • Tilojen siisteys ja kunto • Vedenottamoiden rakenteiden ja verkoston kunto sekä niiden kunnon seuranta • Saneeraaminen • Kemikaalien käyttö ja varastointi • Vedenlaadusta tiedottaminen
<p>Talousvettä toimittavat laitokset</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alle 50 käyttäjää tai talousvettä tuotetaan alle 10 m³ päivässä • Muu asetuksen (401/2001) mukainen kohde 	<ul style="list-style-type: none"> • Toiminnan laajuus (elintarvikealan yritykset, julkinen tai kaupallinen toiminta) • Valvontatutkimusohjelma ja sen toteutumana sekä tutkimustulosten arviointi • Henkilöstön talousvesihygieeninen osaaminen • Vedenottamoiden ja niiden ympäristön tarkastus • Erytistilannesuunnitelmat ja varautuminen • Laitoksen suorittama käyttötarkkailu • Tilojen siisteys ja kunto • Vedenottamoiden rakenteiden ja verkoston kunto sekä niiden kunnon seuranta • Saneeraaminen • Kemikaalien käyttö ja varastointi • Vedenlaadusta tiedottaminen

Liite 6. Eläinlääkintähuollon resurssitarpeen kartoitus

EHO:n mukainen resurssitarpeen kartoitus		vuosi: 2024	
Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue: Lohjan ympäristöterveyspalvelut			
1. Eläinmäärät			
a. tuotantoeläintilat		lkm	Pääasiallinen toiminta lkm
nautatilat		42	
• maidontuotanto			19
• lihantuotanto			17
• muu (harraste ym.)			6
sikatilat		15	
• lihantuotanto			2
• muu (harraste ym.)			13
lammas- ja vuohitilat		150	
• lihantuotanto, villantuotanto			10
• muu (harraste ym.)			140
hevostilat		280	
siipikarjatilat		408	
• lihantuotanto			0
• munantuotanto			2
• muu (harraste ym.)			406
vesiviljelylaitokset		0	
turkistarhat		0	
tarhatun riistan tilat		4	
• riistalinnut			3
• nisäkkäät			1
mehiläistarhat		95	
muut tuotantoeläinyksiköt		0	
b. Lemmikit			
arvio lemmikkien määrästä *		22000	
* Tilastokeskus 2016: lemmikkejä lähes joka kolmannessa kotitaloudessa			
2. Eläinlääkäripalvelut			
a. Terveystuotosopimukset		lkm	lkm
Nauta			
• Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus		42	
• Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa		23	
• Terveystuotosopitopaikkojen osuus (% kaikista nautojen pitopaikoista)		100 %	
Sika			
• Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus		1	
• Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa		1	
• Terveystuotosopitopaikkojen osuus (% kaikista sikojen pitopaikoista)		50 %	
Siipikarja			
• Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus		0	
• Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa		0	
• Terveystuotosopitopaikkojen osuus (% kaikista siipikarjan pitopaikoista)		0	
Muut terveystuotosopimukset			
• Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus		0	
• Pitopaikat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa		0	
Terveystuotosopimusten resurssitarve, htv		0,2	
b. Muut eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta			
Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveystuoto)		900	
• Sairaskäynnit virka-aikana			600
• Sairaskäynnit päivystysaikana			300
Sairaskäynnit pieneläinvastaanotolla		7150	
• Sairaskäynnit virka-aikana			6300

• Sairaskäynnit päivystysaikana		
Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve, htv	4,2	
3. Eläinten terveyden valvonta		
a. Terveysvalvonta	lkm	
Pakolliseen terveystarkkailuun kuuluvat pitopaikat		
• Siipikarjan salmonellavalvontaohjelmaan kuuluvat pitopaikat	9	
• Uudistuseläimiä tuottavat sikojen pitopaikat, salmonellavalvonta	0	
• Pitopaikat, jotka toimittavat nautoja keinosiemennysasemille, salmonellavalvonta	0	
• Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	0	
Vapaaehtoiseen terveystarkkailuun kuuluvat pitopaikat		
• Maedi-visna/CAE	2	
• Tarhattujen hirvieläinten terveystarkkailuohjelma	0	
• Lohikalajien bakteeriperäinen munuaistauti (BKD)	0	
b. Muu eläinten terveyden valvonta		
Eläinten vienti ja tuonti, EKM, oriasemat ym.	30	
Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve, htv	0,3	
4. Sivutuotevalvonta	lkm	
Sivutuotealan laitokset ja toimijat; hyväksyntä rekisteröinti ja valvonta	0	
Raatojen ja kotiteurastuksen sivutuotteiden hävityksen valvonta	1	
Haaskatoiminnan valvonta	1	
Turkiseläinten lajinsisäisen käytön valvonta	0	
Sisämarkkinakaupan, tuonnin ja viennin valvonta	0	
Sivutuotevalvonnan resurssitarve, htv	0,05	
5. Eläinten hyvinvoinnin valvonta	lkm	
a. Ilmoituksenvaraiset kohteet		
kennelit	20	
hevostallit	125	
riistanhoidolliset tarhat	3	
lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	0	
eläinkaupat	2	
eläinhoitolat, kotieläinpihat ym.	9	
b. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset		
arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista	150	
c. Muu eläinten hyvinvoinnin valvonta		
tarkastukset, neuvonta, ohjaus ym.	40	
Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve, htv	1,2	
Resurssit vuonna 2024:		
praktikkoeläinlääkärit 4,5 htv		
valvontaeläinlääkäri 1,5 htv		
klinikkaeläinhoitaja 1 htv		
toimistosihteeri 0,25 htv		
ympäristöterveyspäällikkö 0,5 htv		
	7,75 htv	